

รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม

Patterns of Handicraft Product from Morhom Material

คำนำ

ภูมิปัญญา คือ ความรู้พื้นบ้าน ซึ่งผู้รู้ในท้องถิ่น ได้คิดค้นขึ้นมา ให้ชนรุ่นหลัง ได้รู้และนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบกิจกรรมในวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์จนเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมของตนในทุกยุคทุกสมัย

ผ้า เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต มนุษย์รู้จักทอฝ้ายมานาน และได้ใช้ความรู้จากภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาแต่อดีต ในการคิดค้นวิธีการประดิษฐ์ และสร้างสรรค์ผ้าในรูปแบบต่างขึ้นมา โดยเฉพาะการย้อมผ้าให้เกิดเป็นสีสันทันต่าง ๆ จากวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ฝ้ายม่อฮ่อม ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างหนึ่ง ผลิดกันมากทางภาคเหนือ โดยเฉพาะที่จังหวัดแพร่ เป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญเฉพาะของชาวเมืองแพร่ จะเห็นได้จากชุดการแต่งกายพื้นเมืองของชาวเมืองแพร่จะเป็นชุดจากฝ้ายม่อฮ่อม (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543) ดังนั้นถ้าพูดถึงม่อฮ่อมก็ต้องเป็นม่อฮ่อมเมืองแพร่เท่านั้น ชื่อเสียงของฝ้ายม่อฮ่อมเมืองแพร่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

ปัจจุบันเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลทำให้ วิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของชาวบ้านเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงตามไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการสร้างงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ เป็นไปตามยุคสมัยของสังคมเพื่อความอยู่รอดของงานหัตถกรรม โดยกระบวนการผลิตมักออกมาในรูปแบบของอุตสาหกรรมมากขึ้น เพื่อหวังผลทางการค้า และผลกำไร

ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ทำจากฝ้ายม่อฮ่อมให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีการนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ร่วมกับการย้อมม่อฮ่อมแบบดั้งเดิม เช่น การมัดย้อม การทำบาติก การปัก แต่รูปแบบที่ทำอยู่ในปัจจุบันยังขาดความหลากหลายในชนิดของผลิตภัณฑ์ และขาดการออกแบบตกแต่ง การวางลายให้เหมาะสมกับงานหัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมแบบต่างๆ และจากแนวโน้มความนิยมแฟชั่นสีและผ้าฝืนสำหรับเคหะสิ่งทอในปี พ.ศ.2550 จะมี

ความนิยมนำผ้าสีน้ำเงินในลักษณะคล้ายผ้าม่อฮ่อมมากขึ้นตั้งนั้นการออกแบบและพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมให้เหมาะสม ทันสมัย และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งที่ชาวเมืองแพร่ต้องการ เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่า และขยายโอกาสทางการตลาดให้กับผ้าม่อฮ่อม รวมถึงทำให้ผ้าม่อฮ่อมเป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์การทำผ้าม่อฮ่อม อันจะเป็นการช่วยสืบทอดเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมของชาวเมืองแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาชนิด และรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ
2. ประดิษฐ์ และตกแต่งผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมในรูปแบบใหม่
3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางสำหรับผู้ผลิตและผู้จำหน่าย นำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมในรูปแบบใหม่ที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค และสามารถผลิตเป็นสินค้าส่งออกได้มากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้ผลิตสามารถทำการออกแบบตกแต่งให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค
3. เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนใช้ในการเผยแพร่ และให้ความรู้แก่ผู้สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ แหล่งผลิตฝ้ายม่อฮ่อมที่ ตำบลทุ่งไฉ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาและพัฒนาเฉพาะ งานหัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม ที่ไม่ใช่เสื้อผ้า

3. กลุ่มผู้บริโภคในที่นี่ ได้แก่ ผู้ที่ซื้อสินค้าภายในร้านขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต คือ เขตบางรัก เขตสาทร และเขตปทุมวัน

นิยามศัพท์

งานหัตถกรรม หมายถึง กระบวนการผลิตสินค้าด้วยมือ มีการนำเครื่องทุ่นแรงเข้ามาช่วยในบางขั้นตอน แต่ยังคงอาศัยฝีมือที่ประณีตเป็นหลัก เช่น การย้อมผ้า การปักผ้า งานถักทอ งานสาน เป็นต้น

ผ้าม่อฮ่อม หมายถึง ผ้าสีน้ำเงินคราม ที่ได้จากการย้อมในน้ำย้อมที่ได้จากจากต้นห้อมหรือต้นคราม

การตรวจเอกสาร

งานหัตถกรรม

งานหัตถกรรมไทยถูกพบว่ามีมาแต่ในยุคโบราณ มีความสำคัญและผูกพันกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมานาน มีการผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครอบครัวมาก่อน และมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น การศึกษาความเป็นมา ความหมาย และประเภทของงานหัตถกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะของงานหัตถกรรมต่างๆมากขึ้น

ความหมายของงานหัตถกรรม

หัตถกรรม หมายถึง กระบวนการผลิตสินค้าด้วยมือ โดยใช้แรงงานเป็นปัจจัยในการผลิต ประกอบกับฝีมือที่ประณีต และความชำนาญที่สืบทอดกันมาหลายชั่วคน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอย และมีความงาม ซึ่งสะท้อนถึงศิลปหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย (วิบูลย์, 2546)

จะเห็นได้ว่า จากวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าไป ได้มีการพัฒนานำเครื่องทุ่นแรงเข้ามาช่วยในบางขั้นตอนของกระบวนการผลิต แต่ยังคงอาศัยแรงงานฝีมือและความชำนาญเป็นหลัก การผลิตสินค้าหัตถกรรมไทย จึงมีทั้งที่ผลิตกันภายในครัวเรือน อันเป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยและสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น และที่เป็นการพัฒนาไปในรูปอุตสาหกรรม ซึ่งมุ่งประโยชน์ในเชิงการค้าเพื่อสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ

กรมศิลปากร (2532) ระบุว่า เอกลักษณ์ที่สำคัญของหัตถกรรมไทย คือ สร้างขึ้นมาจากความบังคลาใจจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นสภาพธรรมชาติ ความเป็นอยู่ และความเชื่อของชนบทรรมนิยมประเพณีแล้วถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของศิลปะและสร้างรูปแบบขึ้นมาใหม่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไปด้วย สะท้อนให้เห็นความนึกคิด และค่านิยมของคนในแต่ละยุคออกมาในรูปของความสามารถมากกว่าความเป็นพิสัย

ประเภทของหัตถกรรมไทย

หัตถกรรมไทย ถือเป็นการเริ่มต้นของมนุษย์ในการใช้ฝีมือ ภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างงานหัตถกรรมไทยให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และสภาพการดำรงชีวิต โดยการถ่ายทอดความรู้กันภายในครอบครัวจากบรรพบุรุษโดยตรง มีกระบวนการผลิตที่เรียบง่าย สามารถนำวัสดุจากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

การผลิตหัตถกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยในการดำรงชีวิต ตามสภาพแวดล้อมเป็นหลัก โดยมีความสอดคล้องกับรสนิยมการดำรงชีวิตของกลุ่มชนเชื้อสายดั้งเดิม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี การตั้งถิ่นฐานและอุปนิสัยของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งวิวัฒน์ชัย(2533) ได้กล่าวถึงงานหัตถกรรมไทยตามกรรมวิธีการผลิตไว้ดังนี้

หัตถกรรมท้องถิ่นหรือหัตถกรรมพื้นบ้าน เกิดจากการผลิตของชาวบ้านภายในท้องถิ่นหรือครอบครัว มีเทคนิคการผลิตที่ได้จากการถ่ายทอดในครอบครัวหรือบรรพบุรุษจนเกิดความชำนาญจนได้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน ที่มีคุณค่าความงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สะท้อนถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่นนั้นๆ สำหรับการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านส่วนใหญ่ มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยในการดำรงชีวิตเป็นหลัก

ศิลปหัตถกรรม เป็นการผลิตงานหัตถกรรมที่มุ่งเน้นความงามทางศิลปะมากกว่าประโยชน์ใช้สอย โดยใช้ฝีมือที่พิถีพิถัน วิจิตรบรรจง และประณีตละเอียดอ่อน เพื่อให้ได้ผลงานที่สวยงาม มีลักษณะเด่นชัดเฉพาะตัว บ่งบอกถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นเลิศทางศิลปะ สำหรับการผลิตงานหัตถกรรมที่เน้นความสวยงามเป็นหลัก เริ่มขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการแก่พ่อค้าหรือกษัตริย์ต่างชาติ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ และถือเป็นการแสดงความเป็น เอกลักษณ์ ทางศิลปะ หัตถกรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของชาวต่างประเทศ

กรมศิลปากร (2532) ได้แบ่งประเภทของหัตถกรรมไทย ตามประโยชน์ใช้สอยไว้ดังนี้

1. เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน
2. เครื่องมือในการประกอบอาชีพ
3. เครื่องทอผ้า
4. เครื่องประดับ
5. เครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมและความเชื่อ
6. เครื่องใช้เพื่อความบันเทิง เช่น ของเล่นชนิดต่าง ๆ

ศิลปะพื้นบ้านออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสิ่งก่อสร้าง
2. งานแกะสลัก ปั้น หล่อ
3. ภาพวาดระบายสี และจิตรกรรมฝาผนัง
4. งานจักสาน
5. งานถักทอ
6. งานช่างฝีมืออื่น ๆ

นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดประเภทของหัตถกรรมไทยในโครงการของปีสี่ปีสาน ศิลปะหัตถกรรมไทย 2531 – 2532 โดยแบ่งออกเป็น 12 ประเภท ดังนี้ (กุลวดี และคณะ, 2533)

1. เครื่องจักรสาน
2. เครื่องปั้นดินเผา
3. เครื่องเรือนหวาย
4. เครื่องหนัง
5. เครื่องใช้ทองเหลืองและทองลงหิน
6. เครื่องถมเงินถมทอง
7. ดอกไม้ประดิษฐ์
8. ผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย
9. ผลิตภัณฑ์ไม้
10. ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
11. ตุ๊กต้ายัดนุ่น
12. อัญมณีและเครื่องประดับ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับม่อฮ่อม

ความหมายและความเป็นมาของม่อฮ่อม

ราชบัณฑิตยสถาน (2533) กล่าวว่าไว้ว่า ม่อฮ่อม เป็นคำภาษาถิ่นล้านนา โดยแท้จริงมิได้ หมายถึงเสื้อ แต่หมายถึงสีของเสื้อที่เป็นสีครามอมดำ ปัจจุบันถ้าเอ่ยว่า ม่อฮ่อม จะหมายถึง เสื้อ

ดังลักษณะที่กล่าวไว้ข้างต้น เสื้อชนิดนี้มีใช้เสื้อสำหรับผู้ชายชาวล้านนาสวมใส่มาแต่เดิม แต่เสื้อชายชาวล้านนานิยม คือเสื้อผ้าฝ้ายสีขาวแบบที่เรียกว่าเสื้อห้าลูก หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตัวก้อม แอวลอย เสื้อมือฮ่อมเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเริ่มที่จังหวัดแพร่ เนื่องจากพวกลาวพวน ท้อพยพเข้าไปอยู่ที่อำเภอเมืองแพร่ ได้เย็บเสื้อผ้าฝ้ายย้อมสีครามค้ำออกจำหน่ายแก่คนงาน และลูกจ้างทำป่าไม้ขึ้นก่อนจึงได้รับความนิยมซื้อสวมใส่กันแพร่หลาย ต่อมาเมื่อพุทธศักราช 2496 นายไกรศรี นิมมานเหมินท์ ได้จัดงานเลี้ยงอาหารแบบขันโตกเพื่อเป็นเกียรติแก่ ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์และกงสุลอเมริกัน ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และได้กำหนดให้ผู้มาร่วมงานสวมเสื้อผ้าฝ้ายคอกกลม ย้อมสีคราม คาคผ้าขาวม้า หลังจากงานนี้จึงมีผู้นิยมใช้เสื้อมือฮ่อมกันแพร่หลายยิ่งขึ้น คนทั่วไปจึงคิดว่าเป็นเสื้อประเพณีนิยมสำหรับชายชาวล้านนา

ในคราวที่ราชบัณฑิตยสถานได้ปรับปรุงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 มาเป็นพจนานุกรมฉบับ พุทธศักราช 2525 นั้น คณะกรรมการชุดปรับปรุงพจนานุกรม ได้เห็นควรให้เก็บคำนี้เพิ่มเติมเข้าไป และเก็บในรูปที่เขียนว่า มือฮ่อม ตามที่นิยมใช้เขียนกันโดยทั่วไป ต่อมา มีนักภาษาที่ศึกษาทางด้านภาษาด้านภาษาถิ่นพายัพได้แสดงความคิดเห็น และแสดงผลการศึกษาเทียบเสียงคำไทยภาคเหนือกับคำไทยกรุงเทพฯ แล้ว เห็นว่าคำนี้ควรเขียนว่า “หม้อฮ่อม” จึงจะถูกต้อง คณะกรรมการชำระพจนานุกรม จึงได้หยิบยกเรื่องนี้มาพิจารณาหาข้อยุติ ในการพิจารณาคณะกรรมการฯ มีความเห็นแตกต่างกัน คือ ที่เห็นว่าควรเขียน “มือฮ่อม” อย่างที่คนทั่วไปใช้ เพราะมือฮ่อม เป็นคำ 2 คำที่ใช้ร่วมกันคือ มือ หรือ มือ มีความหมายว่า “สีมืด สีคราม” หลักการใช้ระเบียบจริงค่านิยมของชาวไทยโบราณในภาคกลาง เรียกว่า มือ หรือสีมอ เช่น มอคราม หรือสีครามมือ หมายถึง ครามอมคำ ชาวล้านนาออกเสียง มือ เป็น มือ บางคนจึงเข้าใจผิด พยายามลากคำนี้ให้เป็น “หม้อ” โดยหมายว่าเป็นภาชนะสำหรับใส่น้ำสีย้อม ทั้งนี้เพราะลิมคำเรียกสีมอซึ่งเป็นคำภาษาไทยเดิมไป ส่วนคำ “ฮ่อม” หมายถึงคราม คือสีครามซึ่งไม่ใช่สัตวศาสตร์ แต่เป็นสีครามที่ได้จากต้นฮ่อม หรือหม้อม ซึ่งเป็นไม้ล้มลุก ต้นเป็นพุ่ม ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Baphicacanthus cusia* Brem. ในวงศ์ Acanthaceae โดยใช้ใบและต้นมาโขลกแล้วแช่น้ำขาวทิ้งไว้ประมาณ 4-5 วัน จึงรินเอาแต่น้ำสีครามมาต้ม ใสเกลือลงไปเล็กน้อยแล้วนำค้ายฝ้ายมาย้อมน้ำต้มสีนี้ 2-3 ครั้ง จนค้ายออกสีเข้มตามต้องการ ในพจนานุกรมภาษาภาคเหนือจัดทำโดย จ.จ.ส. เมื่อ พุทธศักราช 2499 เก็บคำ ฮ่อม หมายถึง สีคราม และหนังสือหลักภาษาไทยพัพ ของพระธรรมราชาวัตร เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ จัดพิมพ์เมื่อ พุทธศักราช 2512 เก็บคำนี้ไว้เช่นกัน แต่เขียนในรูป “หม้อม” ดังนั้น คำนี้ควรเขียนว่า มือฮ่อม หรือ มือหม้อม แต่ไม่ควรเขียนว่า หม้อหม้อม เพราะรูปคำ “หม้อ”

จะทำให้ความหมายของคำนี้คลาดเคลื่อนไปเป็นผ้าที่ข้อมในหม้อ มิใช่ผ้าที่ข้อมเป็นสีมอหรือสีครามตามความเป็นจริง และไม่ว่าจะเขียนเป็นม่อฮ่อม หรือหม้อฮ่อม ในภาษาภาคกลางจะออกเสียงวรรณยุกต์โทเหมือนกัน การเปลี่ยนแปลงการเขียนตัวสะกดใหม่จะทำให้สับสนได้

ส่วนที่เห็นว่าไม่ควรเขียนว่า ม่อฮ่อม เพราะไม่ถูกต้องตามวิธีเทียบเสียงคำไทยพ้ายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ แม้ว่า ม่อฮ่อม และ หม้อฮ่อม ภาษาไทยกรุงเทพฯ จะออกเสียงเหมือนกันก็ตาม แต่ภาษาถิ่นพายัพจะออกเสียง 2 คำนี้แตกต่างกันจากการศึกษาวิจัยของศาสตราจารย์มณี พยอมยงค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง นิรมานเหมินท์ที่ได้ถ่ายเสียงคำนี้ไว้ตรงกันว่า หม้อฮ่อมพจนานุกรมภาษาไทยกรุงเทพฯ-ไทยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นรายงานประกอบการศึกษาวิชาการทำพจนานุกรมของนิสิตปริญญาโท ประจำปีการศึกษา 2523 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้แสดงวิธีเทียบเสียงคำไทยเชียงใหม่กับคำไทยกรุงเทพฯ ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ขึ้นย่นได้ว่าเสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นคนละเสียงกันในภาษาไทยพ้าย เสียงของคำนี้ที่ภาษาไทยกรุงเทพฯ เขียนว่า ม่อฮ่อม ตรงกับเสียงในภาษาไทยพ้ายที่เขียนเป็นรูปตัวสะกดว่า หม้อฮ่อม นอกจากนี้พจนานุกรมภาษาถิ่น-พายัพ ฉบับอื่น ๆ ก็เก็บคำนี้ไว้ในรูปตัวสะกดตรงกัน คือ หม้อฮ่อม ดังนี้

1. พจนานุกรมไทยพวน-อังกฤษ รวบรวมโดย นายเมธ รัตนประสิทธิ์

"หม้อฮ่อม น. ห้อม. น. คราม สีน้ำเงินที่ได้จากต้นคราม. indigo."

2. พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง พ.ศ. ๒๕๓๓ รางที่ ๒

"หม้อฮ่อม น. หม้อที่บรรจุ ห้อม คือ ครามที่หมักไว้ข้อมผ้าและเรียกผ้าที่ผ่านการข้อมดังกล่าวว่า ผ้าหม้อฮ่อม."

"ห้อม น. ต้นครามอย่างที่ใช้ข้อมผ้าให้เป็นสีครามซึ่งมีอยู่หลายชนิด."

3. พจนานุกรมไทยพวน จัดพิมพ์โดยมูลนิธิไทยพวน

"ห้อม น. น้ำคราม (สีครามที่ทำจากใบพืชที่เรียกว่า ต้นคราม นำต้นครามมาแช่น้ำจนน้ำเปื้อนแล้วกรองเอากากออกทิ้งผสมน้ำด่าง เตาไม้สะแก ลงไปในน้ำครามตามส่วน แล้วคนด้วยไม้หรือมือทุกเช้าเย็นจนใช้ได้ แล้วกรองไว้อีกทีหนึ่ง เก็บไว้ในหม้อหรือไหเพื่อใช้ข้อมผ้าต่อไป

จากเหตุผลและเอกสารประกอบการพิจารณาคณะกรรมการชำระพจนานุกรม จึงเห็นว่า ควรเขียนคำนี้ในรูปที่ยึดหลักแนวเทียบเสียงคำทางภาษาศาสตร์ คือให้ยู่ติในรูปของการเขียนว่า หม้อห้อม แต่เพื่อกันมิให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า "หม้อ" ใน คำ หม้อห้อม หมายถึงภาชนะ บรรจุน้ำสำหรับย้อม โดยจะเข้าใจเป็นว่า ผ้าหม้อห้อมหรือเสื้อหม้อห้อมคือ ผ้าหรือเสื้อที่ย้อมใน หม้อ มิใช่ผ้าหรือเสื้อที่ย้อมด้วยสีจากต้นห้อมซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องย้อมในภาชนะที่เป็นหม้อก็ได้ เพราะการย้อมด้วยห้อมเป็นการย้อมเย็น ไม่ต้องนำไปต้ม จึงให้อธิบายต่อท้ายคำนิยามเดิมของคำ หม้อห้อม (ซึ่งแก้ไขการเขียนคำตั้งใหม่เป็น หม้อห้อม) ว่า "เขียนเป็น หม้อห้อม หรือหม้อห้อม ก็มี"

มหาวิทยาลัยศิลปากร (2543) ได้ให้คำจำกัดความว่าผ้าหม้อห้อม หมายถึง ผ้าย้อมพื้นเมือง สีกรมท่า หม้อห้อม เป็นคำในภาษาพื้นเมืองเหนือ มาจากการรวมคำ 2 คำ คือคำว่า “หม้อ” และคำว่า “ห้อม” เข้าไว้ด้วยกัน โดยหม้อเป็นภาชนะอย่างหนึ่งที่ใช้ในการบรรจุน้ำหรือของเหลว ต่างๆ มีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ส่วนห้อมนั้นเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ที่ชาวบ้านนำเอาลำต้น และใบมาหมักในน้ำ ตามกรรมวิธีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ จะให้น้ำเป็นสีกรมท่า และได้สีที่จะ นำมาใช้ในการย้อมผ้าขาว ให้เป็นสีกรมท่า แต่ในปัจจุบันต้นห้อมหาได้ยากจึงมีการใช้ต้นครามเข้ามาทดแทน ซึ่งต้นครามสามารถให้สีในการย้อมเป็นสีกรมท่าหรือสีคราม เช่นเดียวกับต้นห้อม

การใช้คำว่าหม้อห้อม ใช้ตามหลักพจนานุกรมที่ถูกต้อง แต่ตามหลักภาษาไทยพำพิใช้ “หม้อห้อม” สังกศได้จากการเขียนชื่อร้านของหมู่บ้านที่จำหน่ายผ้าหม้อห้อม เช่นที่บ้านทุ่งไธ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีการใช้เป็น 2 แบบคือ บางร้านใช้ตามแบบหลักภาษาพำพิว่า “หม้อห้อม” บางร้านใช้ตามแบบพจนานุกรมว่า “หม้อห้อม” แต่ในที่นี้ใช้ตามหลักพจนานุกรมคือ “หม้อห้อม”

หม้อห้อมเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยพรวนมากกว่า 100 ปีแล้ว ตามหลักฐานของชาวลาวพรวน ซึ่งอพยพมาจากเชียงแสน เป็นผู้นำมาครั้งแรกที่หมู่บ้านพระหลวง ตำบลคอนมูล อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ในระยะแรกๆ ทำเพื่อแลกเปลี่ยนอาภรณ์ เครื่องใช้และอาหาร ระหว่าง คนในหมู่บ้าน และเมื่อคนในหมู่บ้านได้แยกย้ายครอบครัวไปอยู่ที่อื่น เช่น บ้านเวียงทอง บ้านทุ่งไธ้ง ซึ่งมีผู้แยกย้ายไปอาศัยอยู่มากที่สุด จึงทำให้ผ้าหม้อห้อมเป็นอาชีพหลักของชาวทุ่งไธ้งมา จนกระทั่งปัจจุบัน (วิไลวรรณ, ม.ป.ป.) อีกทั้งยังแสดงถึงภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น และความ เป็นเอกลักษณ์ของผ้าหม้อห้อมเมืองแพร่ ชาวเหนือ โดยทั่วไปรู้จักผ้าหม้อห้อมเมืองแพร่กันเป็นอย่างดี และนิยมใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากเป็นผ้าฝ้าย ที่มีความทนทาน เนื้อผ้ามีน้ำหนักเบา ทำให้สวมใส่

สบายไม่ร้อนเกินไป และสีย้อมเข้มทำให้ไม่เปื้อนง่าย เมื่อสวมใส่ทำงานในไธนาแล้วนำมาซัก
ยังคงดูสะอาด ประกอบกับรูปแบบของการตัดเย็บเป็นแบบเรียบง่าย คนทุกวัยจึงสามารถใช้ได้
นอกจากนี้เสื้อฝ้ายอ้อมยังเป็นผ้าที่ดูแลรักษาง่าย อีกทั้งราคาไม่แพงเกินไป สามารถสวมใส่ได้
หลายโอกาสโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการณรงค์ฟื้นฟูการแต่งกายแบบพื้นเมืองและส่งเสริมการใช้
สินค้าไทย ทำให้มีความนิยมในการใช้ เสื้อฝ้ายอ้อมจากจังหวัดแพร่มีมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ของฝ้ายอ้อม

1. ใช้ทำเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย
2. ฝ้ายอ้อม เป็นเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่แสดงถึงวัฒนธรรม
ประเพณีการแต่งกายที่งดงามที่ควรส่งเสริมและรักษาไว้
3. ฝ้ายอ้อมทำจากผ้าฝ้ายราคาถูก คุณภาพดี ทนทาน ตัดเย็บง่าย ทำให้ประหยัด
ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ
4. ฝ้ายอ้อม ผลิตจากผ้าฝ้าย ที่มีคุณสมบัติระบายความร้อนได้ดีเวลาสวมใส่ เหมาะกับ
สภาพภูมิอากาศในท้องถิ่น
5. ฝ้ายอ้อม ใส่ได้แทบทุกโอกาส
6. ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทำฝ้ายอ้อมได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการคิดออกแบบ
พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ
ชาวต่างชาติ ทำให้มีรายได้มากขึ้น

สภาพทั่วไปของจังหวัดแพร่

ประวัติความเป็นมา

เมืองแพร่เป็นเมืองโบราณ อายุประมาณ 1,000 ปี เริ่มก่อตั้งขึ้นเป็นเมืองประมาณ พุทธศตวรรษที่ 12 หลังจากการก่อตั้งเมืองเชียงใหม่ และสุโขทัย ซึ่งตามศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จารึกเอาไว้ว่าเมืองแพร่ เคยเป็นเมืองหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย มีชื่อว่า เมืองแพล ต่อมาสมัยขอมเรืองอำนาจ ได้เปลี่ยนชื่อ เมืองแพล เป็น "เวียงโกศัย" ซึ่งแปลว่า ฟ้าแพร่ และต่อมาเปลี่ยนเป็นเมืองแพร่ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเปลี่ยนตั้งแต่สมัยใด ซึ่งชาวล้านนานิยมออกเสียงเป็น "เมืองแป้" และเป็นจังหวัดแพร่ ในปัจจุบัน จากตำนานเมืองเหนือเมืองแพร่มีชื่อเดิมว่า "พลนคร" หรือ "เมืองพล" และเปลี่ยนชื่อเป็น เมืองแพล และในสมัยขอมเรืองอำนาจ ราวพุทธศักราช 470-1560 พระนางจามเทวี ได้แผ่อำนาจเข้าครอบครองดินแดนในเขตล้านนา ได้เปลี่ยนชื่อเมืองแพลเป็น "โกศัยนคร" หรือ "นครโกศัย" หรือ "เวียงโกศัย" ซึ่งแปลว่า ฟ้าแพร่ นับตั้งแต่นั้นมาได้มีผู้ครอบครอง สืบเนื่องกันต่อมาหลายสมัย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เปลี่ยนการปกครองจากผู้เจ้าครองนคร เป็นเทศาภิบาลในปีพุทธศักราช 2440 และได้โปรดเกล้าให้พระยาไชยบูรณ์ (ทองอยู่) ไปเป็นข้าหลวงกำกับการปกครองเมืองแพร่เป็นคนแรก ต่อมาในปีพุทธศักราช 2445 พวกเงี้ยวที่อาศัยอยู่ในเมืองแพร่ได้ก่อความวุ่นวายขึ้น โดยได้บุกยึดสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น ศาลากลางจังหวัดไปรษณีย์ เป็นต้น และได้ปล้นเงินคลังของจังหวัด ตลอดจนปล้นนักโทษออกจากเรือนจำซึ่ง พระยาไชยบูรณ์ได้ทำการต่อสู้ ปกป้อง จากพวกเงี้ยวอย่างเต็มความสามารถ แต่ก็ถูกพวกเงี้ยวจับตัวได้และบังคับให้ลงนามยกเมืองให้ ซึ่งพระยาไชยบูรณ์ไม่ยอม พวกเงี้ยวจึงได้นำตัวไปตัดศีรษะที่บ้านร่องกาศ ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) นำทัพหลวงและกองทัพจากเมืองใกล้เคียงทำการปราบปรามพวกเงี้ยวได้อย่างราบคาบ

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งใน 17 จังหวัดภาคเหนือ ของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบน ฝั่งแม่น้ำยม ระหว่างเส้นรุ้งเหนือที่ 14.70 ถึง 18.44 องศา กับเส้นแวงตะวันตกที่ 99.58 ถึง 100.32 องศา อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 155 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทาง

หลวงหมายเลข 11 และ 101 ประมาณ 555 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,538.6 ตาราง
กิโลเมตรหรือประมาณ 4,086,625 ไร่อยู่ติดกับจังหวัดใกล้เคียงทั้ง 4 ทิศได้แก่

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดพะเยา และลำปาง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดน่าน
ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดอุตรดิตถ์ และสุโขทัย
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดลำปาง และสุโขทัย

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นภูเขาล้อมรอบที่ราบ ซึ่งอยู่ตอนกลางของจังหวัด มีลักษณะ
เป็นแอ่งที่ราบคล้ายก้นกระทะ โดยมีภูเขา ทั้ง 4 ทิศ ที่สำคัญได้แก่ ภูเขาพระยาฝ่อ ภูเขาม่อนกระทิง
คอยหน้าบาก ภูเขาหลวง ภูเขากิ่งคอมเมือง คอยอ่างขาง และคอยขุนเจียด ภูเขาแปเมือง ภูเขาถือ พื้นที่
ราบตอนกลางของจังหวัดลาดเอียงลง ไปทางใต้ตามแม่น้ำยม พื้นที่ร้อยละ 81.50 ของพื้นที่ทั้ง
จังหวัดเป็นป่า ที่เหลือ ร้อยละ 18.50 เป็นที่ราบลุ่ม โดยมีจุดสูงสุดประมาณ 1,650 เมตร และต่ำสุด
เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 120 เมตร พื้นที่ภูเขาส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ โดยมีไม้สักมากที่สุด
ในประเทศไทย มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ประมาณ 200 เมตร ถึง 1,650 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล
และมีความลาดชันของพื้นที่มากกว่าร้อยละ 35 ขึ้นไป โดยลาดเอียงไปทางทิศใต้ตามแนวไหลของ
แม่น้ำยม คล้ายก้นกระทะ

เขตการปกครอง

จังหวัดแพร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 78 ตำบล 691 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด 1 เทศบาลเมือง 12 เทศบาลตำบล 73 องค์การบริหารส่วนตำบล

ผ้าม่อฮ่อมในจังหวัดแพร่มีแหล่งผลิตที่สำคัญ 3 แหล่งใหญ่ๆ ดังนี้

1. บ้านพระหลวง ตำบลพระหลวง อำเภอสูงเม่น
2. บ้านเวียงทอง ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น
3. บ้านทุ่งโฮ้ง ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่
4. บ้านหนองน้ำรัศ ตำบลหนองน้ำรัศ อำเภอหนองม่วงไข่

ครามและการสกัดสีคราม

ลักษณะทั่วไปของคราม

คราม (indigo) เป็นพืชในตระกูล Leguminosae ซึ่งมีแพร่หลายมากประมาณ 700 – 800 ชนิด ครามที่มีการปลูกเพื่อนำมาทำสีย้อมมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ คือ *Indigofera tinctoria* linn. *Indigofera arrecta* Hochst และ *Indigofera suffruticosa* Mill. ครามส่วนใหญ่มักมีการปลูกในเขตเก่าแก่ เช่น อินเดีย จีน แอฟริกาเขตร้อน ออสเตรเลีย อเมริกาเขตร้อน และอินดิสตะวันตก (Standley และ Steyermark, 1964)

ในแถบเอเชีย ประเทศจีน และญี่ปุ่นมีการปลูกและย้อมครามเช่นกัน ชื่อพันธุ์ว่า โพลีโกนัม (*Polygonum*) แต่ชาวยุโรปให้ความนิยมสีครามที่มาจากประเทศอินเดียมากกว่า ซึ่งเป็นพันธุ์อินดิโกเฟร่า ทิงทอเรีย (*Indigofera tinctoria*) ในภาษาสันสกฤต เรียกพืชนี้ว่า นิล ประเทศอินเดียส่งออกสีครามจำนวนมากไปยังประเทศอังกฤษมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1600 สีครามเป็นสีที่นิยมชมชอบในระดัสูง ชนชั้นกษัตริย์ พระราชวงศ์ และขุนนาง ถือว่าเป็นสีที่มีค่าราคาแพงเทียบเท่าอัญมณี ในปัจจุบันอินเดียยังคงปลูกคราม และมีธุรกิจสีครามที่เมือง กัตตปปา (กัตตา, 2537)

ครามเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่งอยู่ในตระกูลถั่วเป็นไม้พุ่มขนาดเล็กลำต้นสูงประมาณ 100 – 160 เซนติเมตร ลักษณะใบครามเป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อยตั้งแต่ 3 – 19 ใบ ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ ใบคล้ายใบมะขาม ดอกของครามมีลักษณะเป็นช่อดอกที่ติดเรียงกันแน่นแบบ raceme ออกดอกตามโคนก้านของใบ สีของดอกจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ เช่น สีขาว ชมพูอมแดง ชมพูอมม่วง และม่วง แต่ละดอกประกอบด้วย 4 กลีบ กลีบดอกคล้ายดอกถั่ว ช่อดอกยาวประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร ฝักคล้ายถั่วเขียว แต่ขนาดเล็กกว่ายาวประมาณ 3 เซนติเมตร ฝักจะออกแน่นจำนวนมากเป็นกลุ่ม ฝักชี้ลงล่าง เมื่อฝักแตกออกมีเมล็ดกลมสีเขียวอมเหลือง รูปทรงกระบอกขนาดประมาณ 2 x 1.5 มิลลิเมตร จำนวน 8 – 10 เมล็ด ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดปลูกขึ้นง่าย หรือใช้วิธีการตอนกิ่ง ครามปลูกขึ้นได้ดีในที่ดอน ที่แสงแดดเต็มที่จะเจริญเติบโตได้ดี (บุญญา, 2540)

ต้นครามจะโตเต็มที่พร้อมเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ 4 เดือน หรือเมื่อครามออกดอกหมดแล้ว ใบตอนล่างจะแก่ มีจุดสีดำที่ใบประปราย ยอดของต้นครามจะเริ่มหงิกงอเล็กน้อย แสดงว่าต้นครามจะไม่เติบโตไปกว่านี้ การปลูกครั้งหนึ่งเก็บใบได้ 2 – 3 ครั้ง ตลอดช่วงอายุ 2 – 3 ปี (Lemmens and Wulijarni, 1992) การเก็บครามของชาวไทยนิยมตัดต้นครามในเวลาเช้าตรู่ ขณะยังมีน้ำค้างเกาะอยู่บนใบครามจึงจะได้เนื้อครามดีมีคุณภาพและได้ปริมาณมาก ซึ่งแตกต่างจากชาวอินเดียจะเก็บครามขณะแสงแดดจัด เชื่อว่าแสงแดดระหว่างการเก็บเกี่ยวคราม และการบรรจุลงถังแช่หมักจะมีผลต่อคุณภาพของสีครามที่ได้ จึงควรเก็บในอุณหภูมิประมาณ 40 องศาเซลเซียส โดยตัดต้นครามห่างจากพื้นดินขึ้นมา 15 เซนติเมตร (ลัดดา, 2537)

ประโยชน์ที่สำคัญของคราม คือสามารถสกัดเป็นสีย้อมผ้า จะให้สีฟ้าคราม กรมท่า หรือสีน้ำเงิน นิยมใช้ย้อมผ้าฝ้ายและผ้าไหม โดยส่วนลำต้นกิ่งก้านและใบของต้นครามคือส่วนที่ให้สี

การสกัดและแยกสีคราม

ศิริพันธ์ (2540) ได้กล่าวถึงการสกัดและแยกสีครามเพื่อทำให้ได้เนื้อสีคราม (Indigo paste) แบบพื้นบ้านแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ การแช่ - หมักคราม การกวน - ตีคราม และการเก็บคราม ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. การแช่ – หมักคราม นำต้นหรือใบครามมามัดเป็นก้อนๆ เรียงใส่โถงดินเผาปากกว้าง ขนาด 28 เซนติเมตร สูงประมาณ 40 เซนติเมตร โดยไม่ให้แน่นเกินไป ใส่ น้ำสะอาดที่ผ่านการ ตักตะกอนค้างคืนพอท่วมคราม หรือใช้อัตราส่วนครามต่อน้ำเท่ากับ 3 กิโลกรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ปิด ด้วยผ้าที่ระบายอากาศได้ เมื่อครบ 12 ชั่วโมง ให้พลิกกลับก้อนครามหมักต่ออีก 1 คืน ในระหว่างนี้ จะเกิดฟองผุดขึ้นตลอดเวลา น้ำครามจะเป็นสีเขียวอมเหลือง และค่อนข้างมีกลิ่นเหม็น การแช่ – หมัก จะต้องทำให้ครบ 1 วัน กล่าวคือ ถ้าช่วงเวลาใดก็ต้องนำไปกวน – ตีครามในเวลาเดียวกันของ อีกวัน

2. การกวน – ตีคราม หลังจากแช่ครามได้ที่แล้ว ให้บีบคั้นใบครามแยกออกทิ้งไป เหลือไว้ แต่ น้ำที่หมักคราม ซึ่งจะนำมากวนต่อไป โดยใส่ปูนขาว หรือปูนกินหมากสีขาว ประมาณ 200 – 260 กรัม เพื่อเป็นสารช่วยตกตะกอน และช่วยดับกลิ่นจากการหมัก ใช้มือกวนปูนขาวกับน้ำคราม ให้ทั่วจะได้ลักษณะน้ำสีเขียวอมขาวขุ่น จากนั้นเติมน้ำครามโดยใช้ตะกร้าหรืออุปกรณ์ดักปลาเป็นไม้ ใฝ่สานห่างๆ รูปกรวย ค้ำยาวพอเหมาะมือปลายบานแบบแตร หรือใช้มือตีก็ได้ การใส่อุปกรณ์ตี ครามกระทำโดย วิธียกขึ้น – ลงถี่ๆ บริเวณผิวน้ำ ทำให้เกิดฟอง เมื่อน้ำครามสัมผัสกับอากาศดี จนฟองละเอียดอยู่ตัวไม่แตกง่าย เมื่อสัมผัสอากาศจะมีสีน้ำเงิน เมื่อได้ฟองสีครามเข้มได้ที่แล้วให้ หยดสีน้ำครามประมาณ 5 – 10 นาที ถ้าตีครามแล้วฟองเป็นสีขาวและแตกเร็วแสดงว่าปูนขาวมากเกินไป

3. การเก็บคราม หลังจากตีครามได้ผลดีแล้ว ปล่อยพักรอให้สีตกตะกอนประมาณ 2 – 3 ชั่วโมง ครามจะแยกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบนเป็นฟองสีครามที่ยุบตัวแล้ว ส่วนถัดไปเป็นน้ำใสสี เหลืองจัด และส่วนล่างสุดเป็นเนื้อสีครามมีลักษณะเป็นแป้งขุ่นๆ หรือโคลนเหลวๆ สีน้ำเงิน ริน ส่วนน้ำใสทิ้งไป เหลือไว้แต่เนื้อครามซึ่งสามารถนำไปใช้ผสมเป็นน้ำย้อมได้เลย หรือนำไปใส่โถง ใหญ่เก็บไว้ เพื่อแบ่งใช้ต่อไป ถ้าแห้งให้เติมน้ำหรือน้ำค้างที่ส่วนบนไว้ ครามที่เก็บแบบนี้เรียกว่า ครามเปียก (Indigo paste) เป็นวิธีที่นิยม และนำไปเตรียมน้ำย้อมได้ผลดี

การย้อมผ้าม่อฮ่อม

การเตรียมน้ำสีครามสำหรับย้อมผ้า

วิไลวรรณ (ม.ป.ป.) ได้อธิบายการเตรียมน้ำครามสำหรับย้อมผ้าไว้ดังนี้

1. หากี่เข้ามาใส่ในถังกันรั่วกดให้แน่น นำน้ำใส่ลงในถังให้เต็มเพื่อให้น้ำไหลผ่านซี่เข้าผ่านรูกันดังลงไป จะได้น้ำที่เรียกว่า “น้ำค้าง”
2. ใส่น้ำค้างลงในหม้อให้เต็ม ประมาณ 3 ส่วน 4 ของหม้อ หาน้ำเชื่อมม่อฮ่อมเก่าที่เรียกว่า “จีตากม่อฮ่อม” นำมาใส่
3. นำหัวน้ำครามและปูนขาว โดยใช้ปูนขาวและน้ำครามในอัตราส่วน 1 ต่อ 1 นำมาผสมกันแล้วเติมลงไป ในหม้อ คนทิ้งไว้ประมาณ 2 วัน พอมีน้ำสีเขียวจะมีฟองลอยอยู่ข้างบน แสดงว่าม่อฮ่อมใช้ได้ ถ้าต้องการให้สีย้อมเข้มและติดทนนาน ให้ใส่ส่าเหล้าลงไป หรือทุบเปลือกเพกกลงไปด้วย

วัสดุและอุปกรณ์ในการย้อมผ้าม่อฮ่อม

เมื่อเตรียมน้ำห้อมสีครามเรียบร้อยแล้ว คราวนี้ก็ถึงขั้นตอนการย้อมผ้าม่อฮ่อม หรือที่ภาษาถิ่นเรียกว่า จกผ้าม่อฮ่อม การจกผ้าม่อฮ่อม เป็นขั้นตอนการย้อมผ้าฝ้ายที่ตัดเป็นผืนแล้วให้มีสีครามหรือสีกรมท่าซึ่งเป็นสีที่ได้จากต้นห้อมนั่นเอง ก่อนที่จะย้อมผ้าม่อฮ่อมต้องเตรียมอุปกรณ์ให้ครบ ดังนี้

1. หม้อโอ่งใช้สำหรับแช่หรือหมักต้นห้อมในการทำสีพวกหนึ่ง ใช้สำหรับใส่สีสำหรับย้อมผ้าอีกพวกหนึ่ง หม้อนี้ต้องเตรียมไว้หลาย ๆ ใบ เพื่อจะย้อมได้รวดเร็วและจำนวนมาก
2. ถังที่ใช้สำหรับแช่ขี้เถาเพื่อนำน้ำค้างละลายสีห้อม

3. กะละมังขนาดใหญ่ ใช้สำหรับแช่ผ้าฝ้าย ก่อนนำไปข้อมสีจากต้นหอม
4. ตะกร้าทำจากไม้ไผ่ สานเป็นตาห่าง ๆ มีปากกว้าง ใช้สำหรับใส่ผ้าที่ข้อมเสร็จแล้ว (ปัจจุบันบางแห่งใช้ตะกร้าพลาสติก)
5. ถุงมือ ใช้สำหรับสวมใส่ในขณะที่ข้อมผ้า กันมือเปื้อนสี
6. ราวตากผ้า ใช้ราวไม้ไผ่ ใช้สำหรับเป็นราวตากผ้าในที่ ๆ มีแสงแดดจัด
7. แป้งมัน ใช้สำหรับลงแป้งผ้าเมื่อข้อมที่ข้อมแล้ว เพื่อให้รีดดูสวยงามขึ้นเงา

ขั้นตอนการข้อมผ้ามือข้อม

หลังจากที่เตรียมอุปกรณ์ครบพร้อมแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนการจกผ้ามือข้อมหรือการข้อมผ้ามือข้อม ซึ่งเป็นกรรมวิธีตามแบบฉบับงานหัตถกรรมในครัวเรือนที่ไม่ยุ่งยากอะไรมากนักแต่ก็ต้องอาศัยความชำนาญการและทักษะจึงจะได้ผ้ามือข้อมที่ดี มีคุณภาพ สีสวย สม่ำเสมอทั่วทั้งผืน การข้อมผ้ามือข้อมมีขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมสีข้อมที่ได้จากต้นหอมไว้ในหม้อโอ่ง
2. นำผ้าทอหรือผ้าดิบมาตัดเย็บเสื้อ กางเกง หรือผ้าตามขนาดหรือแบบที่ต้องการนำไปแช่ไว้ในน้ำสะอาด 1-2 คืน เพื่อให้ผ้าดูดซับน้ำได้ทั่วถึง แล้วนำผ้าไปผึ่งให้พอหมาด
3. นำผ้าลงข้อมครั้งละ 1 ผืน ใส่ในตะกร้าไม้ไผ่ที่วางแช่ไว้ในหม้อโอ่งที่บรรจุสีข้อม ช่างข้อมสวมใส่ถุงมืออย่างป้องกันสีติดมือ แล้วขยำผ้าในตะกร้าให้ติดสีหอมทั่วทั้งผืน
4. นำผ้าที่ข้อมสีหอมได้ที่ดีแล้ว นำไปผึ่งแดดที่ราวตากผ้าจนแห้ง แล้วนำกลับมาข้อมอีก 5 ครั้ง การทำอย่างนี้ทำให้สีหอมติดผ้าทนนาน
5. นำผ้าที่ข้อมแล้วมาลงแป้งมันกล่าวคือ ต้มแป้งมันแล้วนำผ้าลงข้อมในแป้งมันนำไปผึ่งให้พอหมาด แล้วนำมารีด ทำให้ผ้ามือข้อมดูเป็นเงางามน่าสวมใสมากขึ้น

การพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้การพัฒนาผ้าม่อฮ่อมสู่สากลไม่เพียงแต่พัฒนาการย้อมเท่านั้น ยังมีการพัฒนารูปแบบการผลิต การออกแบบและการนำผ้าม่อฮ่อมไปผลิตเป็นประโยชน์การใช้สอยในลักษณะอื่นนอกจากเสื้อผ้า ซึ่งก็ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคอย่างดีเยี่ยมเกินคาดหมายและสร้างอาชีพการผลิตผ้าม่อฮ่อมให้กว้างขวางออกไปอีกมาก

การพัฒนา รูปแบบใหม่ของผ้าม่อฮ่อมที่น่าสนใจมากในขณะนี้ ได้แก่

1. การเพิ่มที่ลวดลายช่วยให้ผ้าม่อฮ่อมจากเดิมที่ไม่มีลวดลาย กลายเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามดึงดูดสายตา เป็นการเพิ่มสีสันรูปแบบใหม่ โดยการนำสีที่จะใช้มาผสมกับน้ำคนให้เข้ากัน แล้วบรรจุลงในกรวยพลาสติก เขียนลวดลายลงในผ้าตามต้องการ ถ้าต้องการให้สวยงามยิ่งขึ้นก็ผสมกากเพชรลงไป ในสีพื้นที่ด้วย เสร็จแล้วนำผ้าไปผึ่งให้แห้งแล้วนำมารีดเพื่อให้คงทน
2. การทำผ้ามัดย้อม เป็นการทำให้ผ้าม่อฮ่อมเกิดรอยด่าง ด้วยการใช้เส้นด้ายหรือเชือกฟางมัดผ้าดิบหรือผ้าฝ้ายตามแบบหรือลวดลายที่ต้องการ แล้วนำลงย้อมสีครามจากต้นหม้อมือแกะ เชือกที่มัดออก ก็จะเกิดลวดลายสีขาวในเนื้อผ้าม่อฮ่อมตามต้องการ ทำให้ดูสวยงามไปอีกแบบหนึ่ง
3. การทำบาติก เป็นการเขียนลวดลายด้วยน้ำเทียน จากนั้นนำผ้าไปย้อม แล้วนำผ้าไปต้มเพื่อละลายเทียนที่เขียนไว้ ออก จึงปรากฏเป็นลวดลายต่างๆ
4. การปักลวดลาย เป็นการปักลวดลายด้วยด้ายสีต่าง ๆ ด้วยจักรเย็บผ้า ตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของเสื้อผ้าทำให้ดูสวยงามไปอีกแบบหนึ่ง
5. การตกแต่งผ้าม่อฮ่อมร่วมกับผ้าอื่น หรือวัสดุอย่างอื่น เช่น ผ้าตีนจกเมืองลอง ผ้าฝ้ายปักลูกเดือย ลูกปัดหลากสี ผ้าคีน เป็นต้น โดยออกแบบให้ดูสวยงามกลมกลืนและยังคงเอกลักษณ์ของผ้าม่อฮ่อมอย่างเด่นชัดและลงตัว

6. ผ้าอ้อมตึนจก คือ การนำเส้นฝ้ายที่ย้อมคราม มาทอเป็นผืนผ้าให้เกิดเป็นลวดลายต่างๆ

ปัจจุบันแนวโน้มของการบริโภคผ้าไทยได้เปลี่ยนไปโดยแต่เดิมได้นำมาเป็นเพียงเครื่องนุ่งห่มหรือของใช้บางอย่าง แต่ในปัจจุบันได้นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น เครื่องตกแต่งบ้านเครื่องใช้ในสำนักงาน และเครื่องใช้อื่นๆ นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาผ้าทั้งในด้านลวดลาย และสีสันทันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาผ้าไทยในด้านต่างๆ นี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสืบทอดงานฝีมือทางด้านการทอผ้าของไทยให้คงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยสืบต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย พบว่า ผู้บริโภคชาวไทยมีการใช้ผ้าจำกัดกับคนบางกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความที่แพงเกินไป และต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยผ่านทางโทรทัศน์มากขึ้น ในด้านผู้ผลิตเห็นว่าควรอนุรักษ์กระบวนการผลิตด้วยการทอมือแบบดั้งเดิมและยังมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาด้านการออกแบบลวดลายและวัสดุการผลิตที่มีคุณภาพให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของผ้าให้มีลักษณะที่เป็นสากลเพื่อให้มีการใช้แพร่หลายมากขึ้น และต้องการให้มีการจำกัดพื้นที่เฉพาะแบ่งเขตให้ชัดเจนว่าเขตใดเป็นผ้าทอด้วยวิธีการดั้งเดิมหรือเขตใดผลิตด้วยเครื่องจักร ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคอาจไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงมีราคาแตกต่างกันในงานเดียวกันและผ้าประเภทเดียวกัน

ยุพาวดี (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูและอนุรักษ์ผ้าย้อมครามธรรมชาติ พบว่าการผลิตผ้าย้อมครามธรรมชาติยังคงมีอยู่ในบางท้องถิ่นทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การผลิตจะเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นแบบดั้งเดิมแต่มีการดัดแปลงบ้างเล็กน้อย จึงควรมีการพัฒนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับค่านิยมของสังคมปัจจุบัน โดยปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ในครัวเรือนต่างๆ อีกทั้งควรมีการศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาด และฝึกอบรมการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้แก่ผู้ผลิตโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ด้านการออกแบบ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริโภค ที่มีต่อ ผ้าไทย พบว่า กลุ่มผู้มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะใช้ผ้าไทยเพิ่มขึ้น ดังนั้นรูปแบบของผ้าไทยจะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการใช้สอยในชีวิตประจำวัน และควรปรับปรุงลวดลาย ขนาด สี สัน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งการพัฒนา รูปแบบผ้าไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า จะเป็นทางหนึ่งที่กระตุ้นให้มีการใช้ผ้าไทยมากยิ่งขึ้น

อัจฉรา (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติในอดีตมีความเป็นมาจนเรียกได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์และปลอดภัยจากสารเคมี ทางด้านแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ พบว่ายังคงมีเอกลักษณ์คงความเป็นพื้นเมือง แต่จะมีการประยุกต์รูปแบบเสื้อผ้าให้ดูทันสมัยและตามความนิยมของลูกค้า ข้อเสนอแนะ ควรเน้นการปรับปรุงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของการออกแบบกระบวนการผลิต การย้อม ควรให้การส่งเสริมการตลาดและการรณรงค์ปรับเปลี่ยนกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสี ธรรมชาติมากขึ้น

สุวรรณ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเพื่อยกระดับหัตถกรรมพื้นบ้านให้ ได้เปรียบในเชิงแข่งขัน พบว่า การที่จะพัฒนาผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติให้สามารถขยายตลาดได้มากขึ้นนั้น นอกจากจะผลิตเป็นผืนผ้าแล้วควรมีการดัดแปลงและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้แล้วยังสามารถจำหน่ายให้ นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ รวมทั้งยังส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศด้วย ผู้ผลิตจะต้องพัฒนาทั้ง ในด้านความคงทนของสี ความประณีต และสีสันของผ้าด้วยการเปิดตลาดผ้าตกแต่งภายในอาคาร ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม อาคารสำนักงาน หรืออาคารที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อขยายตลาดให้กว้างขวางขึ้นไป

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคร้องการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ได้แก่ เหตุผลในการซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า จุดประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ช่วงเทศกาลที่ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ความเจาะจงชนิดของผ้าที่นำมาทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า การตัดสินใจซื้อผ้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทำจากผ้าม่อฮ่อม และปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

ตอนที่ 3 ศึกษาข้อมูลความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม

2. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้คัดเลือกจากแบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคร้องการ ซึ่งได้แก่ กระเป๋าสตรี หมอนอิง ที่รองจานและแก้วน้ำ โดยแต่ละชนิดประดิษฐ์ขึ้น 3 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 9 ผลิตภัณฑ์

3. แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินความพึงพอใจที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมต้นแบบ โดยการดู และสัมผัส ตัวอย่างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมที่ใช้ทดสอบทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ กระเป๋าสตรี หมอนอิง ที่รองจานและแก้วน้ำ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม ในภาพรวม
2. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของกระเป๋าสตรี
3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของหมอนอิง
4. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของที่รองจานและแก้วน้ำ

การประเมินความพึงพอใจใช้มาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) มีเกณฑ์ดังนี้

ค่าน้ำหนักเท่ากับ 4	หมายความว่า มีความพึงพอใจมาก
ค่าน้ำหนักเท่ากับ 3	หมายความว่า มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2	หมายความว่า มีความพึงพอใจน้อย
ค่าน้ำหนักเท่ากับ 1	หมายความว่า ไม่มีความพึงพอใจ

วิธีการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่ซื้อสินค้าในร้านขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต คือ เขตบางรัก เขตสาทร และเขตปทุมวัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่ซื้อสินค้าในร้านขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต คือ เขตบางรัก เขตสาทร และเขตปทุมวัน โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) เพื่อตอบแบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ จำนวน 300 คน และตอบแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน

2. การสร้างแบบสอบถาม

ทำการศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ที่เหมาะสมจะนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม จากเอกสารต่าง ๆ สร้างเป็นแบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าที่ไม่ใช่กลุ่มจริง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbach (บุญเรียง, 2534) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.77 เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ

ทำการคัดเลือกชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ที่จะนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม โดยการใช้แบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ สอบถามกับผู้บริโภค จำนวน 300 คน นำผลจากการเก็บข้อมูลมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วคัดเลือกผลิตภัณฑ์จำนวน 3 ชนิด ที่ผู้บริโภคต้องการมากที่สุดเรียงตามลำดับ เพื่อนำมาออกแบบ และพัฒนาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ นำไปใช้ในการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อไป

4. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ

นำผลิตภัณฑ์จำนวน 3 ชนิดที่มีความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุดเรียงตามลำดับมาทำการออกแบบและประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมต้นแบบโดยใช้ผ้าม่อฮ่อมเป็นวัสดุหลัก โดยแต่ละชนิดสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบขึ้น 3 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 9 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

กระเป๋าสตรี รูปแบบA ใช้รูปทรงกระเป๋าเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตกแต่งโดยใช้เศษผ้าม่อฮ่อมที่เหลือจากการตัดเย็บ ตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ และใช้เทคนิคการปะติดเป็นลวดลายลงบนชิ้นกระเป๋าทั้งสองด้าน สายกระเป๋าดกแต่งโดยการใช้สายหนัง และมีการใช้เม็ดไม้ กระจุกกะลาและเม็ดเดือย ปักตกแต่ง

กระเป๋าสตรี รูปแบบB ใช้กระเป๋าหูด ก้นกระเป๋าเป็นสี่เหลี่ยม เย็บจากผ้าม่อฮ่อมสีพื้น และผ้าม่อฮ่อมที่เป็นลวดลายจากเทคนิคการเขียนเทียน ตกแต่งด้วยลูกบิดหิน ลูกไหมพรม และลูกกระจุก

กระเป๋าสตรี รูปแบบC ใช้กระเป๋าสี่เหลี่ยมก้นกลม ใช้ผ้าม่อฮ่อมสีพื้นและม่อฮ่อมที่เป็นลวดลายจากเทคนิคการเขียนเทียน ตกแต่งโดยติดเทประบาย

หมอนอิง รูปแบบA ขนาด 16 x 16 นิ้ว ตกแต่งโดยใช้เศษผ้าม่อฮ่อมที่เหลือจากการตัดเย็บ ตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ และใช้เทคนิคการปะติดเป็นลวดลายลงบนชิ้นกระเป๋าทั้งสองด้าน และมีการใช้เม็ดไม้ กระจุกกะลาและเม็ดเดือย ปักตกแต่ง

หมอนอิง รูปแบบB ขนาด 16 x 16 นิ้ว ใช้เทคนิคการสาน ช่วยในการตกแต่งให้เกิดเป็นลวดลายที่มีลักษณะสีอ่อนแก่ ซึ่งเกิดจากผ้าม่อฮ่อมที่ทำมัดย้อม

หมอนอิง รูปแบบC ขนาด 16 x 16 นิ้ว ใช้ผ้าม่อฮ่อมสีพื้นตัดต่อด้วยผ้าไหมสีครีม และปักด้วยไหมปักด้วยไหมปัก และริบบิ้นเป็นดอกตกแต่ง

ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบA ขนาด 12 x 18 นิ้ว ตกแต่งโดยใช้เศษผ้าม่อฮ่อมที่เหลือจากการตัดเย็บ ตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ และใช้เทคนิคการปะติดเป็นลวดลายลงบนชิ้นกระเป๋าทองสองด้าน และมีการใช้เม็ดไม้ กระจุกกะลาและเม็ดเดือย ปักตกแต่ง

ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบB ขนาด 12 x 18 นิ้ว ใช้เทคนิคการสาน ช่วยในการตกแต่งให้เกิดเป็นลวดลายที่มีลักษณะสีอ่อนแก่ ซึ่งเกิดจากผ้าม่อฮ่อมที่ทำมัดย้อม

ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบC ขนาด 12 x 18 นิ้ว ใช้ผ้าม่อฮ่อมสีพื้น ตกแต่งโดยการปักไหมให้เกิดลวดลายเป็นดอกไม้สีต่างๆ ติดลงบนผืนผ้า

5. การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค

5.1. เมื่อได้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบแล้ว นำไปประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ (rating scale) ผู้บริโภค โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) เพื่อตอบแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ จำนวน 150 คน

5.2. นำผลที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1. ทำหนังสือจากภาควิชาคหกรรมศาสตร์ เพื่อติดต่อขออนุญาต ร้านขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต คือ เขตบางรัก เขตสาทร และเขตปทุมวัน จำนวน 10 ร้านค้า เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2. ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามศึกษาชนิดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการคัดเลือกและประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ

6.3. ทำการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าหม้อห้อมต้นแบบ โดยมีการนำตัวอย่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังแสดงประกอบการการประเมินความพึงพอใจ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า และข้อมูลความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าหม้อห้อม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (percentage)

7.2 ข้อมูลด้านความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าหม้อห้อม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าหม้อห้อม

การเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ โดยถือเกณฑ์ประกอบดังนี้ (ประคอง , 2528)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.26 – 4.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.25	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.76 – 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.75	หมายถึง	ไม่มีความพึงพอใจ

8. สถานที่ในการทำการวิจัย

ร้านขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต คือ เขตบางรัก เขตสาทร และเขตปทุมวัน

9. ระยะเวลาทำการวิจัย

เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2550

ผลและวิจารณ์

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ

ส่วนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ต้นแบบ ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ในภาพรวม
2. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของกระเป๋าสตรีที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม
3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของหมอนอิงที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม
4. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของที่รองจานและแก้วน้ำที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม

1. ศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ

ผู้บริโภคในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ จำนวน 300 คน มีลักษณะพื้นฐานสามารถแยกออกได้ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค

จากข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภคพบว่าพบว่าคุณสมบัติส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.3 นอกนั้นเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 13.7 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปีมากที่สุด คิดเป็น

ร้อยละ 44.3 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.7 ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 42.7 รองลงมาคือค่าใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 41.6 มีสถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมาคือมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมาคือแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.0 รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.7 ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ดังแสดงในตารางที่ 1

1.2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีเหตุผลในการซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าเพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือ ซื้อเพราะสามารถนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้จริง คิดเป็นร้อยละ 26.3 มีจุดประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าเพื่อใช้เอง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาคือซื้อเป็นของขวัญ ของที่ระลึก ในโอกาสต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 39.7 นิยมซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าจากร้านค้าผลิตภัณฑ์ผ้าทั่วไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมาคือจากงานจัดแสดงสินค้าไทย เช่นงาน OTOP คิดเป็นร้อยละ 25.7 มักซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ช่วงเทศกาลวันปีใหม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือช่วงวันสงกรานต์ คิดเป็นร้อยละ 36.0 และไม่เจาะจงชนิดของผ้าที่นำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า คิดเป็นร้อยละ 60.3 ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้ามือส้อม คิดเป็นร้อยละ 73.7 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์
 หักลดกรรมจากฝ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ		
ชาย	41	13.7
หญิง	259	86.3
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	15	5.0
21 – 30 ปี	80	26.7
31 – 40 ปี	133	44.3
41 – 50 ปี	48	16.0
50 ปีขึ้นไป	24	8.0
สถานภาพสมรส		
โสด	128	42.7
สมรส/อยู่ด้วยกัน	125	41.6
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	37	12.4
หม้าย	10	3.3
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	9	3.0
มัธยมศึกษา	41	13.7
ปวช,ปวส	177	59.0
ปริญญาตรี	68	22.7
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	20	6.7
แม่บ้าน	50	16.7
รัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ	43	14.3
พนักงานบริษัทเอกชน	134	44.7
ธุรกิจส่วนตัว	39	13.0
อื่นๆ (ว่างงาน)	14	4.6
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	10	3.3
5,001 – 15,000 บาท	66	22.0
15,001 – 25,000 บาท	129	43.0
มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป	95	31.7
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 คน	32	10.7
2 คน	81	27.0
3 คน	39	13.0
4 คน	87	29.0
มากกว่า 4 คน	61	20.3

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

พฤติกรรมในการเลือกซื้อ	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
เหตุผล		
สามารถนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้จริง	79	26.3
เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมไทย	122	40.7
ซื้อตามเทศกาลและความเหมาะสม	56	18.7
ซื้อตามแฟชั่นหรือตามกระแสนิยม	43	14.3
อื่นๆ (โปรดระบุ)	-	-
จุดประสงค์		
ซื้อใช้เอง	146	48.7
ซื้อเป็นของขวัญ ของที่ระลึกในโอกาสต่างๆ	119	39.7
ซื้อเพื่อเก็บสะสม	35	11.7
อื่นๆ (โปรดระบุ)	-	-
สถานที่		
ร้านค้าผลิตภัณฑ์ผ้าทั่วไป	94	31.3
ร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทย	49	16.3
ห้างสรรพสินค้า	31	10.3
แหล่งผลิตโดยตรง	33	11.0
งานจัดแสดงสินค้าไทย เช่นงาน OTOP	77	25.7
อื่นๆ (ตลาดสด / แผงลอย)	16	5.3
ช่วงเทศกาล		
ช่วงวันปีใหม่	132	44.0
ช่วงวันวาเลนไทน์	47	15.7
ช่วงวันสงกรานต์	108	36.0
ช่วงวันลอยกระทง	13	4.3
อื่นๆ (โปรดระบุ)	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมทางเลือกซื้อ	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
ความเจาะจงชนิดของผ้า		
เจาะจง	54	18.0
ไม่เจาะจง	181	60.3
เฉยๆ	65	21.7
การตัดสินใจซื้อผ้าเป็นผ้าม่อฮ่อม		
ซื้อ	221	73.7
ไม่ซื้อ	23	7.7
ไม่แน่ใจ	56	18.7

1.3. ปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการเลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

จากการจัดลำดับค่าความถี่จำแนกตามปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการเลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ด้านรูปแบบ/รูปทรง คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมา คือ ด้านคุณภาพ ลวดลาย ประโยชน์ใช้สอย สี สัน ราคา แหล่งผลิต การดูแลรักษา และแหล่งจำหน่ายตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การจัดลำดับค่าความถี่จำแนกตามปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการเลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

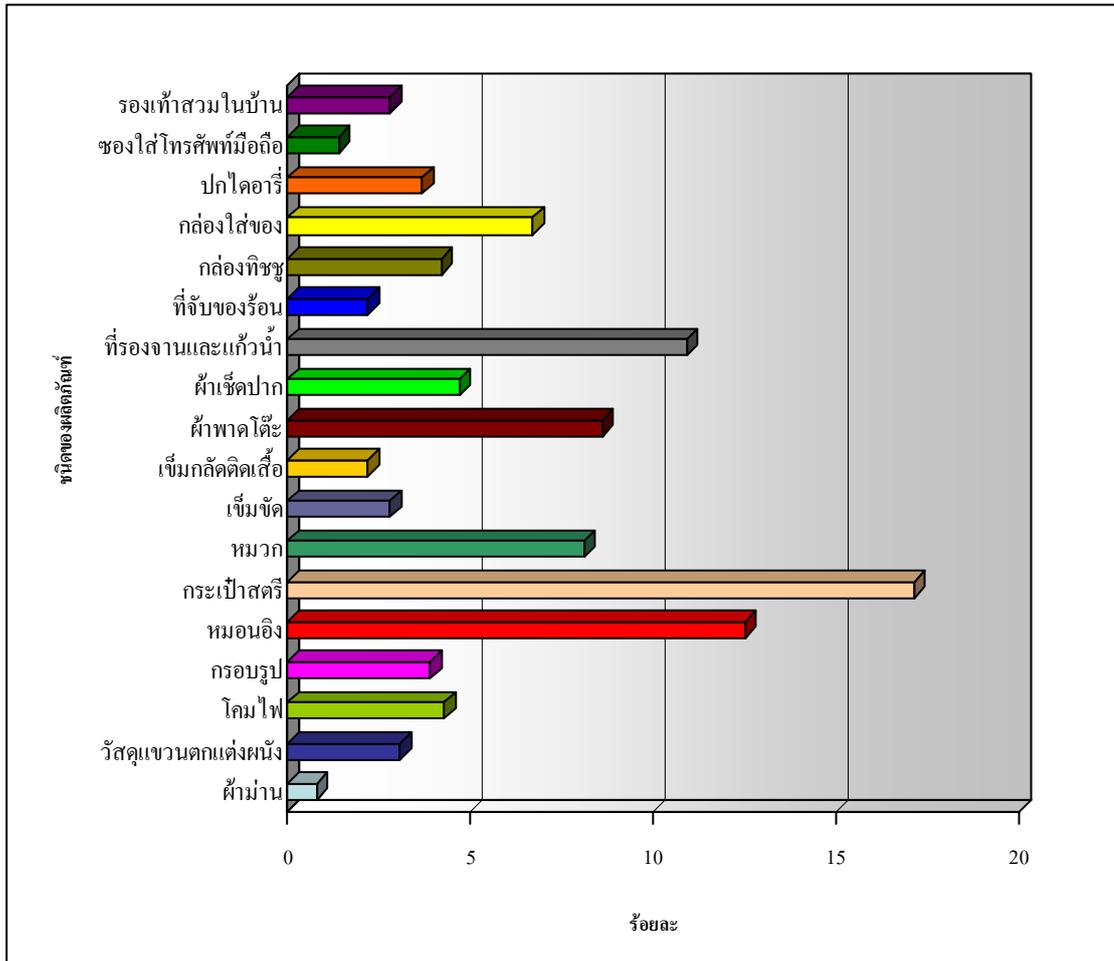
ปัจจัย	ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
รูปแบบ / รูปทรง	98	32.7	1
คุณภาพ	84	22.3	2
ลวดลาย	67	18.3	3
ประโยชน์ใช้สอย	81	28.0	4
สี สัน	55	20.7	5
ราคา	62	27.0	6
แหล่งผลิต	85	19.0	7
การดูแลรักษา	57	28.3	8
แหล่งจำหน่าย	98	32.7	9

1.4. ข้อมูลความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม

จากแบบสอบถามข้อมูลความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม พบว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ผู้บริโภคต้องการเพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อมมากที่สุด คือ กระเป๋าสตรี คิดเป็นร้อยละ 17.1 รองลงมา คือ หมอนอิง คิดเป็นร้อยละ 12.5 และ ที่รองจาน และแก้วน้ำ คิดเป็นร้อยละ 10.9 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม

ชนิดผลิตภัณฑ์	จำนวน(ความถี่)	จำนวน(ร้อยละ)
กระเป๋าสตรี	168	17.1
หมอนอิง	123	12.5
ที่รองจานและแก้วน้ำ	107	10.9
ผ้าปูโต๊ะ	85	8.6
หมวก	80	8.1
กล่องใส่ของ	66	6.7
ผ้าเช็ดปาก	46	4.7
โคมไฟ	42	4.3
กล่องทิชชู	41	4.2
กรอบรูป	38	3.9
ปกไดอารี่	32	3.7
ผ้าแขวนตกแต่งผนัง (wall hanging)	31	3.1
รองเท้าสวมในบ้าน	28	2.8
เข็มขัด	28	2.8
ที่จับของร้อน	22	2.2
เข็มกลัดติดเสื้อ	22	2.2
ซองใส่โทรศัพท์มือถือ	14	1.4
ผ้าม่าน	8	0.8

ภาพที่ 1 แผนภูมิแท่งแสดงค่าร้อยละของการแจกแจงความถี่ของผลิตภัณฑ์ที่ตัดกรรมจากผ้า
ม่อฮ่อมที่ผู้บริโภครต้องการ

2. ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝั่มอ้อมต้นแบบ

ผู้บริโภคในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝั่มอ้อมต้นแบบ จำนวน 150 คน มีลักษณะพื้นฐานสามารถแยกออกได้ดังต่อไปนี้

2.1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมินความพึงพอใจ

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ พบว่าผู้ประเมินความพึงพอใจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.3 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.7 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมามีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 มีสถานะภาพสมรส/อยู่ด้วยกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาร้อยละ 39.3 มีสถานะภาพโสด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับ ปวช. ,ปวส. คิดเป็นร้อยละ 20.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 30.7 รองลงมาคือ รัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 21.3 มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมาคือ มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.0 ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมามีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากกว่า 2 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ
ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ		
ชาย	16	10.7
หญิง	134	89.3
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	8	5.3
21 – 30 ปี	39	26.0
31 – 40 ปี	53	35.3
41 – 50 ปี	34	22.7
50 ปีขึ้นไป	16	10.7
สถานภาพสมรส		
โสด	59	39.3
สมรส/อยู่ด้วยกัน	70	46.7
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	16	10.7
หม้าย	5	3.3
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	3	2.0
มัธยมศึกษา	7	4.7
ปวช,ปวส	31	20.7
ปริญญาตรี	82	54.7
สูงกว่าปริญญาตรี	26	17.3
อื่นๆ (ประถมศึกษา)	1	0.7

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	12	8.0
แม่บ้าน	28	18.7
รัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ	32	21.3
พนักงานบริษัทเอกชน	46	30.7
ธุรกิจส่วนตัว	21	14.0
อื่นๆ (ว่างงาน)	11	7.3
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	7	4.7
5,001 – 15,000 บาท	32	21.3
15,001 – 25,000 บาท	69	46.0
มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป	42	28.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 คน	15	10.0
2 คน	35	23.3
3 คน	20	13.3
4 คน	52	34.7
มากกว่า 4 คน	28	18.7

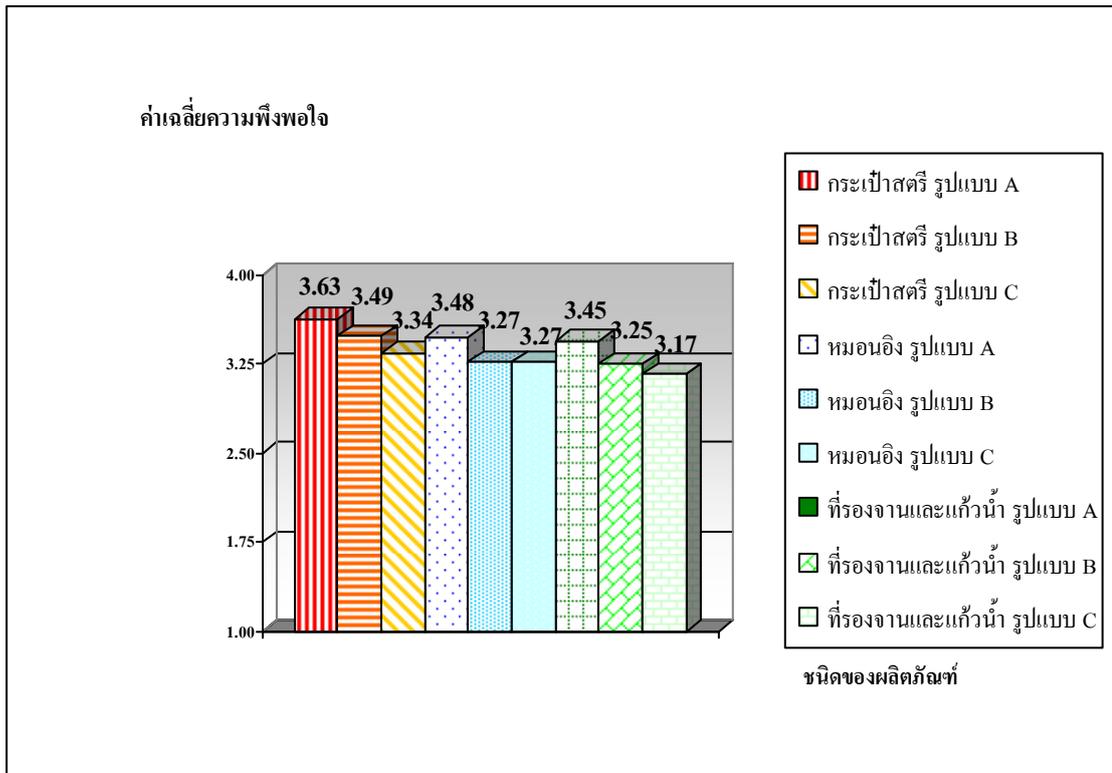
2.2. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม ในภาพรวม

จากแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมในภาพรวม พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ กระเป๋าสตรีรูปแบบ A รองลงมาคือ กระเป๋าสตรีรูปแบบ B หมอนอิงรูปแบบ A ที่รองจานและแก้วน้ำรูปแบบ A กระเป๋าสตรีรูปแบบ C หมอนอิงรูปแบบ B และหมอนอิงรูปแบบ C ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาได้รับความพึงพอใจ

ในด้านภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนที่รองงานและแก้วน้ำรูปแบบ B และ C ได้รับความพึงพอใจในด้านภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม
ในภาพรวม

ชนิดของผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
กระเป๋าสตรี รูปแบบ A	3.63	พึงพอใจมาก
กระเป๋าสตรี รูปแบบ B	3.49	พึงพอใจมาก
กระเป๋าสตรี รูปแบบ C	3.34	พึงพอใจมาก
หมอนอิง รูปแบบ A	3.48	พึงพอใจมาก
หมอนอิง รูปแบบ B	3.27	พึงพอใจมาก
หมอนอิง รูปแบบ C	3.27	พึงพอใจมาก
ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ A	3.45	พึงพอใจมาก
ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ B	3.25	พึงพอใจปานกลาง
ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ C	3.17	พึงพอใจปานกลาง

ภาพที่ 2 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านภาพรวม

จากภาพที่ 2 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมในด้านภาพรวม พบว่า กระเป๋าสตริทั้ง 3 รูปแบบ หมอนอิงทั้ง 3 รูปแบบ และที่รองจานและแก้วน้ำรูปแบบ A เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาได้รับความพึงพอใจในด้านภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนที่รองจานและแก้วน้ำรูปแบบ B และรูปแบบ C ได้รับความพึงพอใจในด้านภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก กระเป๋าสตริ และหมอนอิง เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถตกแต่งให้มีความหลากหลายได้มากกว่าที่รองจานและแก้วน้ำ

การออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบเพื่อให้เกิดความแม่นยำ และความชำนาญในการกำหนดรูปแบบให้กับผลิตภัณฑ์อื่นจะก่อให้เกิดความสวยงาม มีเสน่ห์ น่าใช้ เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อและผู้ใช้ (ศิริชัย, 2544)

2.3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่ง ของกระเป๋าสตรีที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจที่มีต่อกระเป๋าสตรี รูปแบบ A ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง พบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านสัดส่วนและขนาด รวมถึงความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม ด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย รวมถึงความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ดังตารางที่ 7

การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติทางด้านกายภาพเป็นสำคัญเพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดให้ได้มาขนาด สัดส่วน ปริมาตร พื้นที่ น้ำหนัก มุมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่การใช้สอยของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งต้องพิจารณาถึงสิ่งอื่นๆ ที่จะเข้ามาเป็นส่วนประกอบหรือเป็นส่วนที่ต้องใช้ร่วมกันกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งบางอย่างมีขนาดที่เป็นมาตรฐานสากลอยู่แล้ว (ธีรชัย, 2544)

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าสตริรูปแบบ A ที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

กระเป๋าสตริรูปแบบ A	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.39	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.44	พึงพอใจมาก
ความทันสมัย	3.33	พึงพอใจมาก
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.34	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.33	พึงพอใจมาก
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.39	พึงพอใจมาก
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.48	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.40	พึงพอใจมาก
เหมาะกับการใช้งาน	3.54	พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าสตริ รูปแบบ B ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง พบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านสัดส่วนและขนาด รวมถึงความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม ด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย รวมถึงความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลางทั้งหมด

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด ดังตารางที่ 8

การออกแบบสิ่งของ เป็นงานที่มีความละเอียดในแง่ของรูปทรง การใช้สอย และการผลิต ซึ่งสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบของงานหัตถกรรมและอุตสาหกรรม (นวลน้อย, 2539) และการออกแบบตกแต่งจะต้องจัดขนาด รูปทรง ให้กลมกลืนกัน โดยให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย มีความงามระหว่างโครงสร้างกับวัสดุที่ใช้ และควรคำนึงถึงสัดส่วน ความเหมาะสมของผู้ใช้ มีความเรียบง่าย แข็งแรง แบบที่คิดออกมาจะต้องกลมกลืนกับวัสดุ รวมทั้งกลมกลืนกับการออกแบบโครงสร้างทั้งหมด (วิฒนะ, 2545)

ตารางที่ 8 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าสตรีรูปแบบ B ที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

กระเป๋าสตรีรูปแบบ B	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.45	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.36	พึงพอใจมาก
ความทันสมัย	3.31	พึงพอใจมาก
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.18	พึงพอใจปานกลาง
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.11	พึงพอใจปานกลาง
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.19	พึงพอใจปานกลาง
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.45	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.30	พึงพอใจมาก
เหมาะกับการใช้งาน	3.37	พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าสตริรูปแบบ C ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้ามืออ้อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่งพบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านสัดส่วนและขนาด รวมถึงความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม ด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง ส่วนด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าสตริรูปแบบ C ที่ทำจากผ้ามืออ้อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

กระเป๋าสตริรูปแบบ C	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.31	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.24	พึงพอใจปานกลาง
ความทันสมัย	3.15	พึงพอใจปานกลาง
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.24	พึงพอใจปานกลาง
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.03	พึงพอใจปานกลาง
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.38	พึงพอใจมาก
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.35	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.43	พึงพอใจมาก
เหมาะสมกับการใช้งาน	3.27	พึงพอใจมาก

2.4. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่ง ของหมอนอิงที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ หมอนอิงรูปแบบ A ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่งพบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านสัดส่วนและขนาด รวมถึงความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม ด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ดังตารางที่ 10

การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติทางด้านกายภาพเป็นสำคัญเพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดให้ได้มาขนาด สัดส่วน ปริมาตร พื้นที่ น้ำหนัก มุมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่การใช้สอยของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งต้องพิจารณาถึงสิ่งอื่นๆ ที่จะเข้ามาเป็นส่วนประกอบหรือเป็นส่วนที่ต้องใช้ร่วมกันกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งบางอย่างมีขนาดที่เป็นมาตรฐานสากลอยู่แล้ว (ธีรชัย, 2544)

ตารางที่ 10 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อฮอร์โมนรูปแบบ A ที่ทำจากฝั่ม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

ฮอร์โมน รูปแบบ A	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.55	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.42	พึงพอใจมาก
ความทันสมัย	3.45	พึงพอใจมาก
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.48	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.35	พึงพอใจมาก
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.21	พึงพอใจปานกลาง
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.46	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.27	พึงพอใจมาก
เหมาะกับการใช้งาน	3.45	พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ ฮอร์โมนรูปแบบ B ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากฝั่ม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่งพบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรง ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านสัดส่วนและขนาด รวมถึงความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม ด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย รวมถึงด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อหมอนอิง รูปแบบ B ที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

หมอนอิง รูปแบบ B	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.38	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.55	พึงพอใจมาก
ความทันสมัย	3.55	พึงพอใจมาก
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.31	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.40	พึงพอใจมาก
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.41	พึงพอใจมาก
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.37	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.43	พึงพอใจมาก
เหมาะสมกับการใช้งาน	3.40	พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ หมอนอิงรูปแบบ C ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่งพบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม และความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านสัดส่วนและขนาด เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม และด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึง

พอใจมาก ส่วนความสม่ำเสมอของลวดลาย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม และด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านความเหมาะสมกับการใช้งานมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อหมอนอิง รูปแบบ C ที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

หมอนอิง รูปแบบ C	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.38	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.18	พึงพอใจปานกลาง
ความทันสมัย	3.28	พึงพอใจมาก
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.39	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.24	พึงพอใจปานกลาง
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.46	พึงพอใจมาก
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.28	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.30	พึงพอใจมาก
เหมาะกับการใช้งาน	3.17	พึงพอใจปานกลาง

5. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่งของที่รองงานและแก้วน้ำที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ A ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่งพบว่า ด้าน

รูปแบบ/รูปทรง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านสัดส่วนและขนาด รวมถึงความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม ด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย รวมถึงด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบ A ที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบ A	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.47	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.50	พึงพอใจมาก
ความทันสมัย	3.38	พึงพอใจมาก
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.40	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.36	พึงพอใจมาก
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.37	พึงพอใจมาก
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.34	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.38	พึงพอใจมาก
เหมาะกับการใช้งาน	3.46	พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ B ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากฝ้ายอ่อนนุ่ม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง พบว่า มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม และด้านสัดส่วนและขนาด เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม และด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านความประณีตและสวยงาม เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับ พึงพอใจปานกลาง ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ B ที่ทำจากฝ้ายอ่อนนุ่ม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ B	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.14	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.40	พึงพอใจมาก
ความทันสมัย	3.24	พึงพอใจปานกลาง
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.34	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.22	พึงพอใจปานกลาง
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.37	พึงพอใจมาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ B	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.25	พึงพอใจปานกลาง
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.31	พึงพอใจมาก
เหมาะกับการใช้งาน	3.48	พึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ C ที่ทำจากผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายอ้อม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง พบว่า ด้านรูปแบบ/รูปทรง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านสัดส่วนและขนาด และด้านความทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม และด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย พบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ในด้านการตกแต่ง พบว่า ค่าเฉลี่ยความ พึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจ พบว่า ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับ พึงพอใจปานกลาง ดังตารางที่15

ตารางที่ 15 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ C ที่ทำจาก
ฝ้ายอ่อนนุ่ม ในด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย และด้านการตกแต่ง

ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ C	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ
ด้านรูปแบบ/รูปทรง		
ความประณีตและสวยงาม	3.35	พึงพอใจมาก
สัดส่วนและขนาด	3.25	พึงพอใจปานกลาง
ความทันสมัย	3.18	พึงพอใจปานกลาง
ด้านลวดลาย		
ความสวยงาม	3.31	พึงพอใจมาก
ความสม่ำเสมอของลวดลาย	3.33	พึงพอใจมาก
ความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์	3.11	พึงพอใจปานกลาง
ด้านการตกแต่ง		
ความประณีตและสวยงาม	3.37	พึงพอใจมาก
กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์	3.22	พึงพอใจปานกลาง
เหมาะกับการใช้งาน	3.33	พึงพอใจมาก

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาชนิดและรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ศึกษาและพัฒนาการตกแต่งผ้าม่อฮ่อมให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแต่ละชนิด และประดิษฐ์งานหัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมในรูปแบบใหม่

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามศึกษาและคัดเลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการคัดเลือกและสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ จำนวน 300 คน และผู้ประเมินแบบทดสอบความพึงพอใจ จำนวน 150 คน ใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากผู้ที่ซื้อสินค้าในร้านขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต คือ เขตบางรัก เขตสาทร และเขตปทุมวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ เพื่อคัดเลือกชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ในภาพรวม ด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่ง ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางประชากรศาสตร์และลักษณะการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าของผู้บริโภค

กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 40 ปีมากที่สุด มีสถานภาพโสดระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ที่ 15,000-25,000 บาท สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีจำนวน 4 คน

เหตุผลที่ซื้อเพราะเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมไทย จุดประสงค์ที่ซื้อเพื่อใช้เอง สถานที่ซื้อจากร้านขายผลิตภัณฑ์ผ้าทั่วไป ส่วนใหญ่ซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าในช่วงเทศกาลปีใหม่ ส่วนใหญ่ไม่เจาะจงชนิดของผ้า โดยคิดว่าจะซื้อถ้าเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม และปัจจัยสิ่งแรกที่พิจารณาในการเลือกซื้อคือ ด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์มากที่สุด

2. การคัดเลือกชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

กลุ่มผู้บริโภคมีความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่แตกต่างกัน เมื่อทำการวิเคราะห์แจกแจงความถี่ เรียงลำดับได้ดังนี้ลำดับแรก คือ กระเป๋าสตรี รองลงมาคือหมอนอิง, ที่รองจานและแก้วน้ำ, ผ้าพาดโต๊ะ, หมวก, กล่องใส่ของ, ผ้าเช็ดปาก, โคมไฟ, กล่องทิชชู, กรอบรูป, ปกไดอารี่, วัสดุแขวนตกแต่งผนัง, เข็มขัด, รองเท้าสวมในบ้าน, เข็มกลัดติดเสื้อ, ที่จับของร้อน, ซองใส่โทรศัพท์มือถือ และผ้าปูโต๊ะ ตามลำดับ และคัดเลือกผลิตภัณฑ์ 3 ลำดับแรก คือ กระเป๋าสตรี รองลงมาคือหมอนอิง, ที่รองจานและแก้วน้ำ เพื่อประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ ชนิดละ 3 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 9 ผลิตภัณฑ์

3. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ ในด้านต่างๆ ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ในด้านภาพรวมพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ กระเป๋าสตรีรูปแบบ A รองลงมาคือ กระเป๋าสตรีรูปแบบ B หมอนอิงรูปแบบ A ที่รองจานและแก้วน้ำรูปแบบ A กระเป๋าสตรีรูปแบบ C หมอนอิงรูปแบบ B และหมอนอิงรูปแบบ C ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาได้รับความพึงพอใจในด้านภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนที่รองจานและแก้วน้ำรูปแบบ B และ C ได้รับความพึงพอใจในด้านภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่ง ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ชนิด กระเป๋าสตรี รูปแบบ A และ B ในด้านรูปแบบ/รูปทรงพบว่าทั้งหมดได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก รูปแบบ C พบว่าด้านความประณีตและสวยงามได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก ในด้านลวดลาย พบว่ารูปแบบ A ได้รับความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมากในทุกด้าน ส่วนรูปแบบ B พบว่าได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจปานกลางในทุกด้าน และกระเป๋าสตรีรูปแบบ C ได้รับความพึงพอใจในระดับพึงพอใจปานกลางในทุกด้าน

ความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมากในความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ในด้านการตกแต่ง พบว่าทั้งหมดได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมากในทั้ง 3 รูปแบบ

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่ง ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ชนิด หมอนอิงรูปแบบ A และ B ในด้านรูปแบบ/รูปทรง พบว่าทั้งหมดได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก รูปแบบ C พบว่าด้านความประณีตและสวยงาม และด้านความทันสมัยได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก ในด้านลวดลาย พบว่ารูปแบบ A ด้านความสวยงาม และด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก รูปแบบ B พบว่าทุกด้านได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ทั้งหมด ส่วนรูปแบบ C ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม และด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ในด้านการตกแต่ง พบว่าหมอนอิงรูปแบบ A และ B ทั้งหมดได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก รูปแบบ C ซึ่งพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม และด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อด้านรูปแบบ/รูปทรง ด้านลวดลาย ด้านการตกแต่ง ของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ชนิด ที่รองจานและแก้วน้ำ ในด้านรูปแบบ/รูปทรง พบว่ารูปแบบ A ในทุกด้านได้รับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก รูปแบบ B พบว่าด้านความประณีตและสวยงาม และด้านสัดส่วนและขนาด ได้รับความเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับพึงพอใจมาก ส่วนรูปแบบ C พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ในด้านลวดลาย รูปแบบ A พบว่าทุกด้านได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด รูปแบบ B ด้านความสวยงาม และด้านความเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนรูปแบบ C ในด้านลวดลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความสวยงาม และด้านความสม่ำเสมอของลวดลาย ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ในด้านการตกแต่ง รูปแบบ A ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด รูปแบบ B พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนรูปแบบ C ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านความประณีตและสวยงาม รวมถึงความเหมาะสมกับการใช้งาน ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ควรมีการทดลองผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ทำไปแล้วในการศึกษาวิจัยครั้งนี้
2. ควรมีการทดลองผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน แต่เปลี่ยนวัสดุหลักที่ใช้ผลิตจากผ้าม่อฮ่อมเป็น วัสดุอื่นๆ เช่น ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติอื่นๆ หรือผ้าทออื่นๆ ที่ยังไม่มีการนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมากนัก
3. ควรมีการออกแบบให้เกิดความทันสมัย หรือแปลกใหม่ และสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยการใช้กราฟฟิกต่างๆ ช่วยในการตกแต่ง หรือหาจุดเด่นและจุดขายของผลิตภัณฑ์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมศิลปากร. 2532. ศิลปะและหัตถกรรมไทย. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2541. เอกสารการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับผ้าใยธรรมชาติ. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2542. ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย. กระทรวงอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)
- กุลวดี เจริญวงศ์, เต็มดวง รัตนทัศนีย์, ประทุม สาครเสถียร, พงษ์ศักดิ์ สวัสดิพงษ์, พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, วิณา ศิริสุข และ สุธมนา ตั้งคณะสิงห์. 2533. รายงานการวิจัย เรื่องการติดตามและประเมินผลโครงการศิลปหัตถกรรมไทย 2531 – 2532. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรชัย สุขสด. 2544. การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.
- นวลน้อย บุญวงษ์. 2539. การออกแบบ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- บุญญา อนุสรณ์รัชดา. 2540. การศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์และระยะการเจริญเติบโตที่เหมาะสมของครามในการสกัดสีธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2534. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่3. พิชญาพริ้นติ้ง, กรุงเทพฯ.
- ประคอง วรรณสุด. 2528. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.ศรีสง่า จำกัด, ปทุมธานี.
- พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์. 2541. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543. **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคเหนือ**. โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุก
จังหวัดของประเทศ โดยมหาวิทยาลัยศิลปากร, สำนักพิมพ์อมรินทร์, กรุงเทพฯ.

ยุพาวดี ยินดียั่งยืน. 2542. **การฟื้นฟูและอนุรักษ์ผ้าย้อมครามธรรมชาติ**.
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ. (อัครา) (อัครา)

ราชบัณฑิตยสถาน. 2533. **ม่อฮ่อมหรือหม้อห้อม**. คลังความรู้. แหล่งที่มา:

ลัดดา งามจณรัตน์. 2537. **สีแห่งอารยธรรม**. บริษัทนิปปอนโปรดักส์ชั่นเซอร์วิส จำกัด (NPS)
ช่อง 9 อสมท, กรุงเทพฯ

วัฒน์ จุฑะวิภาค. 2545. **ศิลปะพื้นบ้าน**. สำนักพิมพ์สืบประภา, กรุงเทพฯ.

วิไลวรรณ ชูบรรจง. ม.ป.ป. **การทำผ้าม่อฮ่อมและผลิตภัณฑ์จากผ้าม่อฮ่อม**. สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแพร่, แพร่. (อัครา) (อัครา)

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2546. **ศิลปะชาวบ้าน**. สำนักพิมพ์อมรินทร์, กรุงเทพฯ.

วิวัฒน์ชัย บุญศักดิ์. 2533. **หัตถกรรมไทย**. กรุงเทพฯ. ม.ป.ท.

ศิรินันท์ ห่อสมบัติ. 2540. **การย้อมผ้าฝ้ายด้วยครามแบบพื้นบ้าน**. ปัญหาพิเศษปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

สุวรรณ วุฒิชัยคม. 2544. **การพัฒนาเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อให้ได้เปรียบ
ในเชิงแข่งขัน**. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ. (อัครา) (อัครา)

อัจฉรา สโรบล. 2542. **แนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติใน
จังหวัดเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

Fereday, G. 2003. **Natural Dyes**. The British Museum Press, London.

Lemmens, R.H.M.J. and N. Wulijarni Soetjipto. 1992. **Plant Resource of South – East Asia No.3**. Prosea Foundation, Begor.

Moeyes, M. 1993. **Natural Dyeing in Thailand**. White Lotus Co.,Ltd, Bangkok.

Stanley, P.C. and J.A. Steyermark. 1964. **Flora of Guatemala**. Fieldiana, Bot.

Susilo, P. H. 1992. **Natural Indigo Dyes from Indigofera Plants for Textile Processing**.
Institute for R&D of Textiles Industries Bandung, Indonesia.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ภาพผลิตภัณฑ์ที่ตัดกรรมจากผ้าไหมฮ่อม

ภาพผนวกที่ 1 กระเป๋าสตรี รูปแบบA

ภาพผนวกที่ 2 กระเป๋าสตรี รูปแบบB

ภาพผนวกที่ 3 กระเป๋าสตรี รูปแบบ C

ภาพผนวกที่ 4 หมอนอิง รูปแบบA

ภาพผนวกที่ 5 หมอนอิง รูปแบบ B

ภาพผนวกที่ 6 หมอนอิง รูปแบบ C

ภาพผนวกที่ 7 ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบ A

ภาพผนวกที่ 8 ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ B

ภาพผนวกที่ 9 ที่รองงานและแก้วน้ำ รูปแบบ C

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามและแบบ
ประเมินความพึงพอใจ

แบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ

คำอธิบาย ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ในที่นี้หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าเป็นองค์ประกอบหลัก สร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบสวยงาม ประกอบกับฝีมือที่ประณีต เพื่อสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน หรือโอกาสต่างๆได้

คำชี้แจงการกรอกแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าที่ผู้บริโภคต้องการ เพื่อนำมาออกแบบ และประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบใช้ในการประเมิน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อไปแบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

ตอนที่ 3 ข้อมูลความต้องการสินค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการ นำไปออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม อันเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย รวมทั้ง เป็นแนวทางให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ได้พัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ มีมาตรฐาน และรูปแบบที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

ขอขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

กานต์ธิดา ไชยมา

นิสิตปริญญาโท สาขาคุณธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถามศึกษาชนิดของผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมจากผ้ามีฮ่อมที่ผู้บริโภคต้องการ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน ให้ตรงกับข้อความที่ท่านต้องการเลือกมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

21 – 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

โสด

สมรส / อยู่ด้วยกัน

หย่าร้าง / แยกกันอยู่

หม้าย

4. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

มัธยมศึกษา

ปวช. / ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

5. อาชีพ

นักเรียน / นักศึกษา

แม่บ้าน

รัฐวิสาหกิจ / ข้าราชการ

พนักงานบริษัทเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว

อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

6. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,001 – 15,000 บาท
☐ 15,001 – 25,000 บาท	☐ มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป

7. สมาชิกในครอบครัว

☐ 1 คน	☐ 2 คน
☐ 3 คน	☐ 4 คน
☐ 4 คนขึ้นไป	

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า

1. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าด้วยเหตุผลใดมากที่สุด
 - สามารถนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้จริง
 - เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรมไทย
 - ซื้อตามเทศกาลและความเหมาะสม
 - ซื้อตามแฟชั่นหรือตามกระแสนิยม
 - อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าที่ท่านซื้อส่วนใหญ่ ซื้อเพื่ออะไร
 - ซื้อใช้เอง
 - ซื้อเป็นของขวัญ ของที่ระลึกในโอกาสต่างๆ
 - ซื้อเพื่อเก็บสะสม
 - อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

3. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าจากสถานที่ใดมากที่สุด
 - ร้านค้าผลิตภัณฑ์ผ้าทั่วไป
 - ร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทย
 - ห้างสรรพสินค้า
 - แหล่งผลิตโดยตรง
 - งานจัดแสดงสินค้าไทย เช่น งานOTOP
 - อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

4. ท่านซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าในช่วงเทศกาลใดมากที่สุด
 - ช่วงวันปีใหม่
 - ช่วงวันวาเลนไทน์
 - ช่วงวันสงกรานต์
 - ช่วงวันลอยกระทง
 - อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

5. ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าท่านเจาะจงหรือไม่ว่าทำจากผ้าชนิดใด

- เจาะจง
 ไม่เจาะจง

6. ถ้ามีผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อมท่านจะซื้อหรือไม่

- ซื้อ
 ไม่ซื้อ
 ไม่แน่ใจ

7. ในการเลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้า ท่านพิจารณาอะไรบ้าง (โปรดใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับความสำคัญ จาก 1 ถึง 9)

- รูปแบบ / รูปทรง
 ลวดลาย
 สีสันทัน
 คุณภาพ
 ราคา
 ประโยชน์ใช้สอย
 การดูแลรักษา
 แหล่งผลิต
 แหล่งจำหน่าย
 อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

ตอนที่ 3 ข้อมูลความต้องการสินค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝั่ม่อฮ่อม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ท่านต้องการเพื่อนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมโดยใช้ฝั่ม่อฮ่อม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ฝั่ม่าน
- ฝั่ม้วนตกแต่งผนัง (wall hanging)
- โคมไฟ
- กรอบรูป
- หมอนอิง
- กระเป๋าสตรี
- หมวก
- เข็มขัด
- เข็มกลัดดอกไม้
- ฝั่มู่โต๊ะ
- ฝั่มู่กระเป๋า
- ฝั่มู่รองจานและแก้วน้ำ
- ที่จับของร้อน
- กล่องทิชชู
- กล่องใส่ของ
- ปกไดอารี่
- ซองใส่โทรศัพท์มือถือ
- รองเท้าสวมในบ้าน

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม

คำอธิบาย แบบประเมินความพึงพอใจนี้ใช้วัดระดับความพึงพอใจของท่านที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ โดยเลือกชนิดที่ผู้บริโภคต้องการมากที่สุด 3 ชนิด ได้แก่ กระเป่าสตรี หมอนอิง ที่รองจานและแก้วน้ำ โดยแต่ละชนิดสร้างต้นแบบขึ้น 3 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 9 ผลิตภัณฑ์

คำชี้แจงการกรอกแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตามระดับความพึงพอใจของท่านที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม โดยการดูและสัมผัสตัวอย่างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมแบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมต้นแบบ

หมายเหตุ ระดับความพึงพอใจ

ระดับคะแนน	4	=	มีความพึงพอใจมาก
ระดับคะแนน	3	=	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับคะแนน	2	=	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับคะแนน	1	=	ไม่พึงพอใจ

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการประเมินความพึงพอใจ อันเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานมากขึ้น

ขอขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

กานต์ธิดา ไชยมา

นิสิตปริญญาโท สาขาคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน ให้ตรงกับข้อความที่ท่านต้องการเลือกมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

21 – 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

โสด

สมรส / อยู่ด้วยกัน

หย่าร้าง / แยกกันอยู่

หม้าย

4. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

มัธยมศึกษา

ปวช. / ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

5. อาชีพ

นักเรียน / นักศึกษา

แม่บ้าน

รัฐวิสาหกิจ / ข้าราชการ

พนักงานบริษัทเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว

อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

6. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท

5,001 – 15,000 บาท

15,001 – 25,000 บาท

มากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป

7. สมาชิกในครอบครัว

 1 คน 2 คน 3 คน 4 คน 4 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตามระดับความพึงพอใจของท่านที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม โดยการดูและสัมผัสตัวอย่างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม

1. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อมในภาพรวม

ผลิตภัณฑ์ตัวอย่าง	ระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ในด้านภาพรวม				หมายเหตุ
	4	3	2	1	
กระเป๋าสตรี รูปแบบ A					
กระเป๋าสตรี รูปแบบ B					
กระเป๋าสตรี รูปแบบ C					
หมอนอิง รูปแบบ A					
หมอนอิง รูปแบบ B					
หมอนอิง รูปแบบ C					
ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบ A					
ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบ B					
ที่รองจานและแก้วน้ำ รูปแบบ C					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ตัดกรรมจากฝ้าม่ออ่อม ชนิด กระเป๋าสตรี

ความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ที่ตัดกรรมจากฝ้าม่ออ่อม	กระเป๋าสตรี รูปแบบ A				กระเป๋าสตรี รูปแบบ B				กระเป๋าสตรี รูปแบบ C			
	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
ด้านรูปแบบ/รูปทรง												
- ความประณีตและสวยงาม												
- สัดส่วนและขนาดที่ เหมาะสม												
- ความทันสมัย												
ด้านลวดลาย												
- ความสวยงาม												
- ความสม่ำเสมอของลวดลาย												
- ความเหมาะสมกับตัว ผลิตภัณฑ์												
ด้านการตกแต่ง												
- ความประณีตและสวยงาม												
- กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์												
- เหมาะกับการใช้งาน												

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม ชนิด หมอนอิง

ความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้าย ม่อฮ่อม	หมอนอิง รูปแบบ A				หมอนอิง รูปแบบ B				หมอนอิง รูปแบบ C			
	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
ด้านรูปแบบ/รูปทรง												
- ความประณีตและสวยงาม												
- สัดส่วนและขนาดที่ เหมาะสม												
- ความทันสมัย												
ด้านลวดลาย												
- ความสวยงาม												
- ความสม่ำเสมอของลวดลาย												
- ความเหมาะสมกับ ผลิตภัณฑ์												
ด้านการตกแต่ง												
- ความประณีตและสวยงาม												
- กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์												
- เหมาะกับการใช้งาน												

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

4. ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้ายม่อฮ่อม ชนิด ที่รองจานและแก้วน้ำ

ความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากฝ้าย ม่อฮ่อม	ที่รองจานและ แก้วน้ำ รูปแบบ A				ที่รองจานและ แก้วน้ำ รูปแบบ B				ที่รองจานและ แก้วน้ำ รูปแบบ C			
	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
ด้านรูปแบบ/รูปทรง												
- ความประณีตและสวยงาม												
- สัดส่วนและขนาดที่ เหมาะสม												
- ความทันสมัย												
ด้านลวดลาย												
- ความสวยงาม												
- ความสม่ำเสมอของลวดลาย												
- ความเหมาะสมกับ ผลิตภัณฑ์												
ด้านการตกแต่ง												
- ความประณีตและสวยงาม												
- กลมกลืนกับผลิตภัณฑ์												
- เหมาะกับการใช้งาน												

ข้อเสนอแนะ.....

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นางสาวกานต์ธิดา ไชยมา
วัน เดือน ปี ที่เกิด	19 ธันวาคม พ.ศ.2522
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (คหกรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E – mail:	kantida_c@hotmail.com